

KYMI-YHTYMÄ

HENKILÖKUNNAN
JULKAISU

- 1 Dipl.ins. Olov A. Hixén 50-vuotias
- 2 Kuusanniemen rata avattu koko pituudeltaan liikenteelle
- 6 Kymintehtaan tehdaspalokunta voitti Jehu-maljakilpailun
- 7 Työturvallisuuspäivät Kuusankosken tehtailla
- 10 Högforsin konepajakoulun uusi koulutalo
- 12 Pitkä ja ansiokas päivätyö yhtiön ja Kuusankosken hyväksi
- 14 Tehtaanlääkäri: Tupakasta ja tupakanpoltosta
- 16 Kymi-yhtymän kesämestaruuskilpailut Karkkilassa
- 19 Lentopallomestaruudesta kilpailtiin Salossa
- 20 Kesäurheilukauden päättäjäisiä yhtiömme piirissä
- 22 Pitkäaikaisesti palvelleita
- 22 Merkkipäiviä
- 27 Manan majoille
- 28 Kuntokuukausi Kymintehtaalla

Takakansi: Komea varasto rakenteilla Karkkilassa

Kirjoitusten ja kuvien lainaaminen ilman lupaa kielletty

TOIMITUS: VASTAAVA TOIMITTAJA: VEIKKO TALVI - TOIMITUSSIHT.: HELI KYLLÖNEN - KIRJAPAINO: KOUVOLAN KIRJA- JA KIVIP.

Veturinkuljettaja Arnold Järvinen Movensa satulassa Kuusankosken uudella keskusratapihalla

Samanaikaisesti kun Kuusanniemen sulfaattiselluloosatehdas saatiin käyntiin, valmistui myös Kuusanniemen rata koko pituudeltaan. Virallisesti rata avattiin liikenteelle syyskuun 7 pnä. Uuden radan pituus on 8 km. Se ylittää Kymi-joen kahdessa kohtaa, joten Kuusankoski sai samalla kaksi uutta siltaa. Kuusanniemeen rakennettiin seitsemän raideparia käsittävä keskusratapiha, jonne nyttemmin kaikkien Kuusankosken tehtaiden liikenne on keskitetty. Saapuva ja lähtevä tavara hoidetaan jo nyt pääosiltaan kokonaisina junina ja vastaisuudessa pyritään yhä rationalisoidumpaan liikenteeseen.

Kuusankoskella on pidetty jälleen työturvallisuuspäivät monipuolisine ohjelmineen. Eri tilaisuuksissa kävi kaikkiaan parituhatta yhtiöläistä eli n. 40 prosenttia Kuusankosken tehtaiden henkilökunnasta.

Kymintehtaan tehdaspalokunta kävi Forssassa kilpailemassa paremmuudesta palokuntalaistiedoissa ja -taidoissa ja toi saaliinaan suuren määrän palkintoja. Arvokkain niistä oli Jehu-malja, johon nyt saatiin ensimmäinen kiinnitys.

Högforsin konepajakoulu pääsi syyslukukauden alussa muuttamaan uuteen koulutaloon. Parhailaan sitä jo jatketaan rakentamalla sen yhteyteen oppilaskonepaja. Uusi ajanmukainen koulutalo tarjoaa ensiluokkaiset edellytykset ammattiopetuksen antamiselle ja myös koulun oppilasmäärää voidaan lisätä.

Viime tammikuussa eläkkeelle siirtynyt, yhtiötä puoli vuosisataa palvellut esiviivaaja Lauri Lahtinen on tehnyt poikkeuksellisen pitkän ja ansiokkaan päivätyön myös kunnallisella ja järjestötoiminnan saralla. Lehdessämme Lauri Lahtinen muistelee menneitä vuosikymmeniä omien kokemustensa valossa ja varsinkin lapsuus- ja nuoruusaikaansa.

Tehtaanlääkäri jatkaa kirjoitussarjaansa nautintoaineista. Tällä kertaa on vuorossa tupakka ja samasta asiasta on luvassa jatkoa seuraavassa numerossa.

Yhtiön piirissä on jälleen oteltu mestaruuksista. Kesämestaruuskilpailut pidettiin Karkkilassa ja lentopallomestaruus ratkaistiin Salossa. Leveällä rintamalla on myös jatkettu harrastusurheilua ja paljon on jaettu palkintojakin.

Kuusankosken tehtaiden päällikkö dipl.ins. Olov A. Hixén 50-vuotias

Kuusankosken tehtaiden päällikkö, dipl.ins. Olov A. Hixén täyttää joulukuun 21 päivänä 50 vuotta. Hän on syntynyt Tampereella. Hän tuli ylioppilaaksi Lovisa Gymnasiumista v. 1932 ja valmistui diplomi-insinööriksi Teknillisestä Korkeakoulusta v. 1937 pääaineenaan selluloosakemia.

Dipl.ins. Hixén oppi tuntemaan tehtaamme jo opiskeluaikanaan, jolloin hän vuodesta 1933 alkaen työskenteli harjoittelijana klooritehtaalla ja Kymmin sekä Kuusankosken selluloosatehtailla neljä kesää. Suoritettuaan asevelvollisuutensa hän tuli v. 1938 apula-insinööriksi klooritehtaalle. Toimittuaan välillä tutkimusinsinöörinä koelaboratoriossa hänet nimitettiin v. 1945 klooritehtaan käyttö-päälliköksi. V. 1950 yhtiön johto antoi hänen tehtäväkseen tavaran käsittelyn ja kuljetusten uudistamisen sekä rationalisoimisen ja hänestä tuli seuraavana vuonna perustetun kuljetusosaston päällikkö. V. 1960 hänet nimitettiin apulaisisännöitsijäksi ja kuljetusosaston lisäksi hänelle alistettiin talousosasto, vartiointi sekä tehdaspalokunnat. Päätehtaittemme organisaatiota muutettaessa tehdaslaajennusten vaatimusten mukaiseksi apulaisisännöitsijä Hixénin tehtäväksi annettiin v. 1963 Voikkaan tehtaiden

johto ja v. 1964 alusta hänet nimitettiin yhtiön kaikkien Kuusankoskella sijaitsevien tehtaiden päälliköksi. Tähän keskeiseen ja vastuunalaiseen johtajatehtävään hän on 26 vuotta kestäneenä palvelusaikanaan hankkinut perusteellisen ja monipuolisen kokemuksen. Hänet tunnetaan myös ennakkoluulottomana, aloitekykyisenä ja ripeän toiminnan miehenä, jonka luonteen perusominaisuuksia ovat optimistisuus ja rehti toveruus. Puunjalostusteollisuuden tunteestaan hän on kartuttanut lukuisilla ulkomaanmatkoillaan useihin Euroopan maihin sekä Yhdysvaltoihin. Hän kuuluu Paperitehtaitten Yhdistyksen I:n osaston hallitukseen.

Talvisodan aikana dipl.ins. Hixén toimi Kymenlaakson väestönsuojelupiirin päällikkönä ja jatkosodassa Päämajan ilmasuojeluosastolla erikoistehtävissä. Hänet ylennettiin insinöörimajuriksi v. 1943.

Insinööri Hixénin lempiharrastuksia ovat retkeily, hiihto ja autoilu. Nuorempana hän oli innokas autourheilija ja hän on edelleen mukana AK:n järjestö- ja kilpailujen valvontatehtävissä. Hän on AK:n hallituksen ja kuljetustaloudellisen toimikunnan jäsen sekä AK:n Kouvolan piirin puheenjohtaja.

Kuusanniemen rata avattu koko pituudeltaan liikenteelle

Pessankosken sillan valmistuttua viime vuoden joulukuussa saatiin Kuusanniemen tehdasalueelle pohjoisesta käsin rautatieyhteys, joka oli jo siinä vaiheessa tarpeen raskaiden konekuljetusten takia. Kuusanniemen keskusratapiha saatiin liikennöitävään kuntoon samoihin aikoihin ja radan rakennustyöt keskittyivät Saksanaholle sekä Kymijoen toiseen ylityskohtaan Rapakoskelle. Rapakosken sillan rakentaminen oli Kuusanniemen radan vaikein ja suuritöisin kohde. Maatukien lisäksi tarvittiin viisi virtapilaria. Syvimmällä kohtaa on vettä 15 m ja pohjakallioon pääseminen osoitautui muutenkin vaikeaksi. Silta koottiin viidestä 28 metrin pituisesta levypalkkijänteestä ja yhdestä 50 metrin pituisesta ristikkojänteestä. Maatuet mukaan luettuna sillan pituus on 210 m, minkä lisäksi kummaltakin rannalta työntyy jokeen

sadan metrin pituinen pengeri. Rapakosken ylityksen kokonaispituus on siten runsaat 400 metriä.

Elokuun 7 päivänä suoritettiin Rapakosken ja Pessankosken silto-

Rapakosken ylitykseen tarvittiin 210 m pituinen silta ja 200 m pengertä

jen koekuormitus kahdella Truman-veturilla, joiden yhteinen paino oli 332 tonnia. Ristikkojänteiden painuma jäi alle lasketun arvon, joten sillanrakentajien työn todettiin onnistuneen ja liikenne koko radan pituudelta saattoi alkaa.

Virallisesti Kuusanniemen rata avattiin liikenteelle syyskuun 7 päivänä. Tämä ei merkinnyt ainoastaan tuotantoon aloittelevan Kuusanniemen selluloosatehtaan yhdistämistä maamme rautatieverkkoon, vaan samalla Kuusankosken tehtaiden ja myös kauppalamme rautatiekuljetusten perinpohjaista muuttamista. Voikkaan rautatieasema joutui sulkemaan kokonaan ovensa ja Kuusankosken asema 'alennettiin' vaatimattomaksi linjatoimistoksi, joka sai toistamiseen Kymintehdasta nimen. Ja on varsin luultavaa, että Kymintehdasta odottaa lähitulevaisuudessa Voikkaan aseman kohtalo. Näiden 'menetysten' tilalle saatiin Kuusanniemeen uusi asema, joka peri Kuusankosken aseman nimen ja arvon. Marraskuun 1 päivästä alkaen Kuusanniemessä

7:nneen liikennepiiriin päällikkö
Toivo Paronen

toimii siten Kuusankosken III luokan rautatieasema.

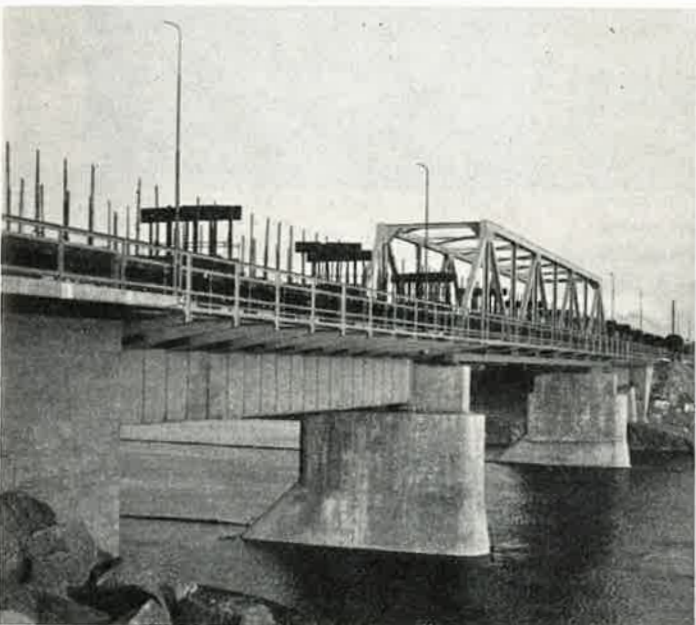
'Siviili liikenteen' kannalta Kuusankosken ja Voikkaan vanhoilla liikennepaikoilla ei ole enää vuosikausiin ollut sanottavampaa merkitystä. Matkustajaliikenne on siirtynyt historiaan — Voikkaan kohdalla sitä ei harjoitettukaan kuin sotavuosina ja pari vuotta sen jälkeen — ja valtionrautateiden 'ovelta ovelle-palvelu' tuo rahti- ja kiitotavaralähettykset perille saakka noustaen samoin lähtevän tavarat. Kuusankosken rautatieliikenne on muuttunut yksinomaan tehtaiden

uusia ratoja suunniteltaessa tällaiset kuljetukset näyttelevät ratkaisevaa osaa. Kuusankoskella on kuljettu tämän suuntauksen ja kehityksen kärjessä. Tämä on tapahtunut sekä valtionrautateiden että yhtiömme parasta ajatellen ja näin saavutetut edut koituvat myös koko maamme kuljetusolosuhteiden hyväksi.

Savonradan liikenne osittain Kuusanniemen kautta

Kuusanniemen rata ei ole yksistään paikallinen rata, vaan se on samalla tehnyt Savonradan eteläpäästä kaksiraiteisen. Mielenkiintoi-

7:nneen liikennepiirin päällikkö Toivo Paronen kertoi, että Savonradan liikenteestä kulkee Kuusankosken kautta noin kymmenesosa. Joka arkipäivä kootaan Pieksä-

Kuusankosken uudella ratapihalla on 7 raideparia

Tyhjiä vaunuja käsittävä Savoon menevä tavarajuna ylittämässä Pessankosken siltaa

tarvitsemien raaka-aineiden, ennen kaikkea selluloosapuun ja vientisatamiin suuntautuvien paperi- ja selluloosajunien kuljetuksiksi. Sitähän Kuusankosken liikenne on ollut valtaosaltaan aikaisemminkin, mutta nyttemmin Kuusanniemen radan valmistuttua ja Kuusankosken kaikkien tehtaiden liikenteen keskittyä Kuusanniemeen Kuusankosken rautatieliikenne on muuttunut entistä suurimittaisemmaksi ja rationalisoidummaksi. Viime aikoina on valtionrautateiden liikenteen painopisteen todettu siirtyneen yhä selvemmin raskaisiin kuljetuksiin ja

sena seikkana mainittakoon, että kun Savonrataa aikanaan suunniteltiin, tahtoivat eräät asiantuntijat rakentaa sen eteläpäähän kaksiraiteiseksi; toisen haaran tuli kääntyä länteen, toisen itään. Nyt nämä haarat tosin yhtyvät Kouvolan ratapihalla, mutta paljon Kouvolan ratapihaa rasittavaa ja aikaa vievää järjestelytyötä jää pois, kun Savosta Kuusankoskelle saapuvat puutavarajunat eivät enää kierrä Kouvolan kautta ja kun Kuusanniemen keskusratapihalta voidaan ohjata kokonaisia vientijunia suoraan satamiin.

mäellä puutavarajuna, joka käsittää yksinomaan Kuusankoskelle tulevia kuormia ja joka ohjataan suoraan Kuusankosken uudelle keskusratapihalle. Milloin muihin Savosta tuleviin tavarajuniin kerääntyy vähintään 10 Kuusankosken tehtaille osoitettua vaunua, ajaa juna Kouvolaan Kuusankosken kautta. Kuusankoskella vaunut irroitetaan junan perästä ja usein sama juna saa täydennyksekseen lähteviä vaunu-kuormia. Tällaisia Kuusankosken kautta tulevia Savon junia on vuorokaudessa keskimäärin kolme. Vastaavasti tyhjiä vaunuja Savoon vievät junat ottavat täydennystä Kuusankosken ratapihalta.

Yhtä tärkeitä rautatieliikenteen joustavuuden kannalta on kokonaisen vientijunien kokoaminen Kuusankosken ratapihalla, mainitsi liikennepäällikkö Paronen. Kuusankosken ja Kotkan välillä liikennöi nykyisin säännöllisesti yksi juna-pari. Tällainen 'paperijuna', jonka paino saattaa nousta aina 1 300 tonniin, lähtee Kuusankosken rata-

pihalta iltaisin. Tyhjä junapari tuodaan vuorostaan kokonaisuena Kuusankoskelle. Paperinkuljetuksessa käytetään melkein yksinomaan tähän tarkoitukseen suunniteltuja uusia vaunuja, joiden sivuseinät ja katto ovat siirrettäviä. Myös selluloosapaalien kuljetusta varten on jo käytettävissä kolmattakymmentä erikoisvaunua.

Aamuisin käy järjestelyveturi haikemassa toisen vientijunan. Se ei

nua vuorokaudessa ja Voikkaalla oli vastaava luku 146. Tämä vaunumäärä edellytti neljää junaparia. Kun tähän lisättiin Kuusanniemen tehtaan tuleva tarve, kasvoi vuorokautinen vaunumäärä lähes puoleentuhanteen ja junapareja tarvittiin viisi. Tästä keskiarvosta on tietenkin poikkeamia molempiin suuntiin ja Kuusanniemen ratapihan läpäisykykyä ajatellen oli otettava huomioon sellainenkin mahdolli-

maassamme vallitsevaa käytäntöä pitemmälle. Tässäkin suhteessa Kuusanniemen rata ja sen liikennejärjestely on aukomassa uusia uria.

Kahden 'esikunnan' tuloksellista yhteistyötä

Käynti Kuusankosken keskusratapihalla ja haastattelutuokio pienessä tilapäisessä asemarakennuksessa selvittivät, mitä tämä läheinen yhteistoiminta käytännössä merkitsee. Vähäinen asematalo on jaettu väliseinällä kahtia toisen huoneen kuuluessa VR:lle ja toisen yhtiölle. Seinässä on lasiovinen luukku, jota ei ollut kuulemma siihen mennessä vielä kertaakaan suljettu. Tuon tuostakin vuorojärjestelymestari pyysi Movelle liikkumislupaa ja saatuaan sen junanlähettäjältä hän välitti tiedon radiopuhelimella Moven kuljettajalle.

Pienessä asemarakennuksessa työskentelee kaksi 'esikuntaa'. Pääisännöitsijä on asemapäällikkö Torsti Rannan käsissä. Hänelle yhteistyö yhtiön kanssa on ennestään perintutua, sillä vuodesta 1936 alkaen hän rautatievirkamiehen ominaisuudessa on huolehtinut Voikkaan rautatieliikenteestä. Uudessa työpaikas-

Kuusankosken uuden aseman päälliköksi Torsti Rannalle tehtaiden rautatiekuljetusten hoitaminen on ennestään perin tuttua

ole kuitenkin toistaiseksi täysimittainen ja näin ollen se joudutaan käsittelemään uudestaan Kouvolan ratapihalla samoin kuin Savon junien mukaan liitetyt kuormatut vaunut. Kokemuksen karttuessa ja löydettyä oikea rytmi pyritään käytännöllisesti katsoen kaikki Kuusankosken tehtaiden kuljetukset muodostamaan kokonaisiksi juniksi.

Kuusankosken tehtaiden liikennetarve viisi junaparia vuorokaudessa

Kuusankosken tehtaiden kuljetusosaston päällikkö Antero Ahola kertoi, että rautatiekuljetusten tarpeen selvittämiseksi on laadittu vuosittain tilastoja ja tehty niiden perusteella ennusteita. Esimerkiksi vuonna 1961 Kymintehaalle saapui ja sieltä lähti keskimäärin 216 vau-

suus, että yhden vuorokauden aikana junaparien luku saattaa nousta 7—8:aan.

Tehtaiden rautatieliikenteen keskittymistä Kuusanniemeen suunniteltaessa lähdettiin siitä, että yhtiö liikennöi omilla vetureillaan ja omalla miehistöllään tehtaiden ja keskusratapihan välillä ja vastaa junien kokoamisesta sekä hajoittamisesta. Valtionrautateiden toimeksi jää siten vain kokonaisten junien kuljettaminen. Tämä suunnitelma on myös toteutunut ja siten Kuusankosken radan liikenteen järjestelyssä on valtionrautateiden ja yksityisen liikennöitsijän välillä keskinäisessä yhteistoiminnassa menty

Vuorojärjestelymestari Reino Juusela antamassa Moven kuljettajalle liikennemääräystä radion avulla

Tällainen uusi erikoisvaunu sopii hyvin kemikaalien ja selluloosapaalien kuljetuksiin

Tämä rautatieläistietous on välttämätöntä sen takia, että yhtiön junat joutuvat liikkumaan samoja raitteita pitkin kuin rautatien junat. Tähänastinen käytäntö on ollut sellainen, että valtionrautateiden toimesta junat tuodaan luovutusraiteille, joista yksityinen liikennöitsijä käy ne hakemassa. Kuusanniemen tapauksessa sitävastoin yhtiön Movet joutuvat liikkumaan usean kilometrin matkan pääraiteella ja suorittavat myös vaihtopalveluksen keskusratapihalla. Siksi on rautateiden pykälät oltava selviillä ja siksi on saumaton yhteistyö junanlähettäjän kanssa välttämätön.

saan hänellä on apunaan neljä junanlähettäjää ja samoin neljä asemamiestä, kumpiakin yksi vuorolleen. Ainakin toistaiseksi rautatien

sa ja yksi kahdessa vuorossa. Moven miehistöön kuuluu kuljettaja, lippumies ja junamies. Veturinkuljettajilla on konepiirin päälliköltä saa-

Lippumies Eero Vanhanen koottavan vientin junan äärellä ohjaamassa lipullaan Moven liikkeitä

Järjestelymestari Jalo Sahala vastaa yhtiön puolesta uuden keskusratapihan ja tehtaiden välisestä liikenteestä

puolella on miehitys läpi vuorokauden, sillä Kuusanniemen kautta kulkee pitkänmatkan junia öisin.

Yhtiön asemahenkilökunnan muodostavat järjestelymestari, kaksi vuorojärjestelymestaria ja neljä mittamiestä. Tämän lisäksi kaksi Move-veturia työskentelee kolmes-

tu ajokortti taskussaan, minkä lisäksi koko henkilökunta on joutunut tenttimään junaturvallisuussäännöt ja liikennöimismääräykset. Kaikkiaan tarvittavat tutkinnot on suorittanut rautateiden asianomaisille virkamiehille 19 kuljettajaa ja 16 junamiestä.

Millaisia kokemuksia on sitten saatu tästä pitkälle menevästä yhteistoiminnasta? Niin luukun tältä kuin tuolta puolelta vakuutettiin, että kaikki on sujunut kiitettävällä tavalla. Ilman tällaista liikenteen keskitystä, kiinteätä yhteistoimintaa ja sen mukanaan tuomaa joustavuutta ei saataisi liikennettä sujumaan niin nopeasti ja tuloksellisesti kuin miten on nyt asian laita Kuusankosken uudella keskusratapihalla.

Kymintehtaan voitokas joukkue:
vas. Leo Honkanen, Veikko Kukkanen,
Jorma Harlin, Kauko Haimi (joukkueen
johtaja), Ensio Myyrä, Risto Rautio,
Olavi Simonen ja Reino Kinnunen

Kymintehtaan tehdaspalokunta voitti Jehu- maljakilpailun

Maamme palokuntien kilpailujoukkueet kokoontuvat vuosittain Jehu-maljakilpailuun, jonka tarkoituksena on kohottaa palokuntien tietopuolista ja teknillistä ja samalla palokaluston laadullista tasoa. Kilpailu on kaksiosainen käsittäen tietokilpailun ja tehtävä- eli kalustokilpailun. Jehu-maljasta on oteltu vuodesta 1952 alkaen ja siitä on muodostunut palokuntien taidollinen ja tiedollinen suurkatselmus. Pääkiertopalkinto, suurikokoinen käsintaottu hopeamalja, on myös tavoittelemisen arvoinen. Lisäksi jaetaan useita muita kiertopalkintoja sekä henkilökohtaisia palkintoja.

Tänä vuonna 31 palokuntalaisjoukkuetta kokoontui syyskuun 12—13 p:nä Forssaan ottelemaan Jehu-maljasta. Kymintehtaan TPK oli mukana kahdettatoista ja Voikkaan TPK toisen kerran. Kymintehtaalaiset ovat aikaisemminkin sijoittuneet hyvin ja tällä kertaa tuli voitto kotiin. Kymintehtaan 8-miehiseen joukkueeseen kuuluivat johtajana Kauko Haimi ja jäseninä Jorma Harlin, Ensio Myyrä, Leo Honka-

nen, Reino Kinnunen, Veikko Kukkanen, Risto Rautio sekä Olavi Simonen. Miesten keski-ikä on 35 vuotta ja palokuntaan he ovat kuuluneet keskimäärin 14,5 vuotta. Kilpailua edelsi huolellinen valmentautuminen.

Tietokilpailussa kymintehtaalaiset saavuttivat neljännen sijan Ylöjärven, Säterin ja Toijalan palokuntien joukkueiden päästessä edelle. Mieskohtaisesti Kymintehtaan Ensio Myyrä tuli toiseksi samalla pistemäärällä kuin voittaja ja Leo Honkanen neljänneksi. Hyvin sijoituivat myös muut 248 kilpailijan joukossa. Kalusto- eli tehtäväkilpailussa Kymintehtaan joukkue näytti ylivoimaisuutensa suorittaen monenlaisia tehtäviä sisältävän kilpailuohjelman yli minuutin nopeammin kuin toiseksi tullut Yhtyneitten Paperitehtaitten Tervasaaren joukkue. Tuloksena oli myös reilu voitto yleiskilpailussa 174,31 pisteellä seuraavaksi sijoittuneen Säterin joukkueen saadessa 158,78 pistettä. Jehu-maljan lisäksi Kymintehtaan joukkue voitti neljä muuta kiertopalkintoa. Voittaja oli

paras teollisuuspalokunta ja paras Kymen läänin palokunta. Myös kalustokilpailun voitto ja paras johtajasuoritus toivat kiinnitykset kiertopalkintoihin.

Myös voikkaalaiset sijoittuivat hyvin. Kalustokilpailussa joukkue oli viides, tietokilpailussa yhdeksästoista ja yleiskilpailussa kolmastoista. Voikkaan joukkueen muodostivat Timo Kuusisto, Kalevi Mattila, Esko Lautamatti, Erkki Puranen, Pekka Kossila, Juhani Martonen, Jaakko Joutjärvi ja Juha Puholainen.

Kymintehtaan voittoisan joukkueen palattua palkintosaaaliineen kotiin pidettiin paloasemalla pieni juhlahetki. Palopäällikkö Nieminen esitteli voittaneen joukkueen ja palkinnot Kuusankosken tehtaitten päällikölle Olov A. Hixénille, joka onnitteli joukkuetta ja totesi, että se saavutti nyt tavoitteen, mihin on monen vuoden aikana pyritty. Juuri tällaisissa otteluissa niin joukkueen kuin jokaisen henkilökohtainen taito ja valmius joutuvat monipuoliseen kokeeseen.

Työturvallisuus- päivät Kuusan- kosken tehtailla

tavalla osastot itse olivat ohjelman suorittamisessa mukana. Lyhyestä ajasta huolimatta insinöörit, työnjohtajat ja työntekijät toivat mieliteenssä kuuluviin ja nimenomaan omien kokemustensa valossa. Juuri

simman turvallisiksi. Mutta siitä huolimatta meidänkin maassamme sattuu joka vuosi yli 170 000 sellaista työtapaturmaa, jotka ilmoitetaan vakuutusyhtiöille. Yli 400 näistä päättyy ihmishengen mene-

Kuusankosken tehtaiden tämän syksyn työturvallisuuspäivät vietitiin läpi laajemman ohjelman puitteissa kuin koskaan aikaisemmin. Puolen tunnin työpaikkatilaisuuksia järjestettiin kaikkiaan 28. Turvallisuustoimikuntien jäsenet niin Kymintehtaalla kuin Voikkaalla kokoontuivat yhteisiin valistustilaisuuksiin pohtimaan, millä tavoin toimikuntien työtä voitaisiin yhä tehostaa. Myös ammattikoulun oppilaille pidettiin valistustilaisuuksia. Ensiapukurssille osallistui 56 yhtiöläistä ja tehdassiivojille annettiin opetusta. Kaikkiaan nousi osanottajien määrä pariin tuhatteen, mitä on pidettävä erinomaisena valppauden osoituksena työturvallisuustoimintaa kohtaan. Teollisuus-Tapaturma oli jälleen toisena järjestäjäpuolena dipl.ins. Olavi Saarisen kantaessa raskaimman urakan. Hänen apunaan toimi dipl.ins. T. Hietikko ja ensiapukurssien ohjaajana toimi teollisuusterveyssisar Meeri Himanen. Karske Oy järjesti suojeluvälinenäyttelyn.

Työpaikkatilaisuuksien puolittunut oli jälleen koetettu saada mahdollisimman iskeväksi ja ajatuksia herättäväksi. Kiitettävällä

tällainen yhteinen pyrkimys tapaturmien torjunnassa vie parhaaseen tulokseen. Ajatuksia herättävä oli myös dipl.ins. Saarisen lyhyt, ytimekäs puhe.

— Teknillinen kehitys on monessa suhteessa helpottanut elämäämme, mutta samalla tehnyt sen vaarallisemmaksi kuin ennen. Tämä kehitys on koneellistanut teollisuuden, tuonut liikenteeseen nopeat moottoriajoneuvot ja esim. sähkölaitteiden muodossa salakuljettanut monet vaaranmahdollisuudet kodinkin rauhoitettujen seinien sisäpuolelle. Ja samalla tämä teknillinen kehitys on muuttanut ihmisten elämän rytmin, joka koneiden kierroslukujen kasvaessa on samassa tahdissa kiihtynyt. Meillä ei ole ollut aikaa mukautua itse aikaansaamamme kehityksen luomiin uusiin olosuhteisiin.

— Näin ollen on luonnollista, että tapaturmien torjuntaan on kaikkialla maailmassa alettu kiinnittää huomiota. Varsinkin työturvallisuutta teollisuudessa on monin tavoin koetettu parantaa. Valtiovalan, työnantajain ja myös vakuutusyhtiöiden toimenpitein pyritään työolosuhteet saamaan mahdolli-

Tarkkaavaisina seurataan dipl.ins. Olavi Saarisen esitelmää turvallisuustoimikuntien yhteisessä neuvottelutilaisuudessa Koskelassa. Eturivissä oik. sosiaalipäällikkö Åke Launikari, Teollisuus-Tapaturman apulaisjohtaja Runar Saarnio, isännöitsijä Curt Cedercreutz ja dipl.ins. T. Hietikko Teollisuus-Tapaturmasta.

tykseen ja n. 1 500 pysyvään invaliditeettiin.

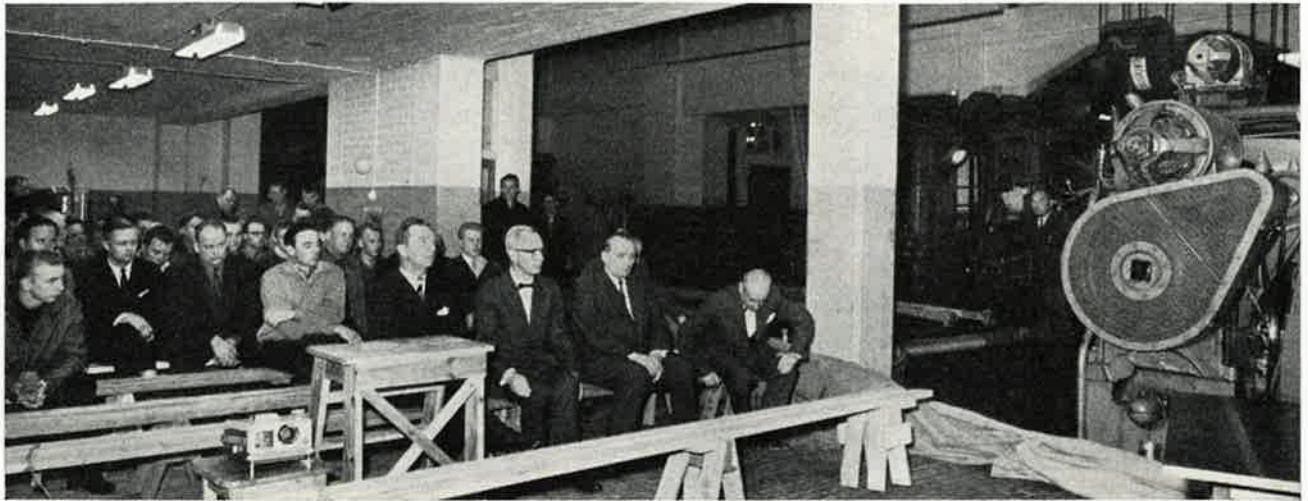
— Täällä Kuusankosken tehtailla on pitkäaikaisella, järjestelmällisellä, hellittämättömällä turvallisuustyöllä ja ennen kaikkea turvallisuustoimikuntien puitteissa tapahtuvalla eri osapuolten yhteistoiminnalla tapaturmien lukumäärä onnistuttu pitämään tuntuvasti teollisuuden keskitason alapuolella. Mutta me kaikki tiedämme, että vakavan jopa kohtalokkaankin onnettomuuden uhkaa emme ole pystyneet poistamaan — emme työpaikoilta emmekä paikkakunnan kaduilta ja teiltä.

— Mistä sitten johtuu, että kaikista yhteiskunnan, teollisuuden ja eri järjestöjen ponnisteluista huolimatta emme voi tapaturmien torjunnassa sanoa saaneemme ratkaisevia tuloksia aikaan. Ilmeisestikin vian täytyy olla siinä, että lain-

säädännöllä ja yleisillä tai teknillisillä turvallisuustoimenpiteillä emme pääse käsiksi tapaturmien varsinaisiin syihin, jotka piilevät ihmisi-

teessa tapaturmantorjunnan tulee olla kollektiivista. Varsinkin erilaisten vaihtoehtojen ollessa mahdollisia ihmisen toiminnan ratkai-

nossapitomiesten turvallisuuden varmistamiseksi on automatisoidussa laitoksessa kiinnitettävä aivan erityistä huomiota toimenpiteisiin

Voikkaan korjauspajan työpaikkatilaisuus pidettiin koneiden tuntumassa. Edessä vas. Kuusankosken tehtaiden päällikkö Olov A. Hixén, Teollisuus-Tapaturman toimitusjohtaja N. von Veh, osastopäällikkö Sven Lönegren ja sosiaalipäällikkö Åke Launikari.

sessä itsessään. Emme voi ulkopuolisilla toimenpiteillä ratkaisevasti parantaa työturvallisuutta, elleimme saa kaikkia tehtailta ja eri työosastoilla työskenteleviä vastuuntuntoisiksi omasta ja toverien sa turvallisuudesta. Haluaisimme saada kaikki myötävaikuttamaan tässä asiassa, joka on kaikille yhteinen.

— Ne, joille turvallisuustyö toimen tai luottamustehtävän muodossa varsinaisesti kuuluu, voivat teknillisillä toimenpiteillä parantaa työskentelyolosuhteita sekä koulutuksen ja opastuksen avulla pyrkiä edistämään oikeita ja turvallisia työskentelytapoja. Mutta tämä ei vielä riitä takeeksi tapaturmattomasta työskentelystä, ellei yleinen ajattelutapa koko henkilökunnan piirissä ole se, että oma ja toisten turvallisuus on kaikessa toiminnassa otettava huomioon. Siinä suh-

see se, miten hän asennoituu työturvallisuuteen yleensä — ja ylipäänsä koko työpaikkaansa. Siinä suhteessa kaikilla esimiesasemissa olevilla samoin kuin vanhemmilla ammattimiehillä ja -naisilla on suuri vastuu, sillä heidän suhtautumistavallaan on suuri esimerkin voima alaisten ja työtovereiden asenteeseen.

Insinööri Saarisen Voikkaan työturvallisuustoimikuntien yhteisessä tilaisuudessa pitämä esitelmä käsittelee automatisointia ja työturvallisuutta. Yleisenä toteamuksena voitaneen sanoa, että automatisointi on edistänyt työturvallisuutta, mutta samalla tuonut ratkaistavaksemme uusia työturvallisuuden ongelmia. Automatisoidussa tuotantoprosessissa varsinkin kunnossapito merkitsee työturvallisuusmielessä laajempaa ja vaikeampaa tehtäväkenttää kuin totunnaisissa tehdasolosuhteissa. Eritoten häiriötilanteissa tapaturmat ovat pahimmin uhkaamassa. Jotta ennakkohuolto saataisiin järjestelmälliseksi, olisi kaikista häiriöistä pidettävä kirjaa. Ennakkohuollon oleellisena osana on myös säännöllisesti toistuva tarkastus. Kun-

vahinkokäynnistysten estämiseksi. Siitä onkin tullut eräs suojelutekniikan keskeisimmistä pulmakysymyksistä.

Työtapaturmaesimerkki

Työpaikkatilaisuuksissa esitetyt oman osaston työtapaturmaesimerkit olivat useissa tapauksissa erittäin valaisevia. Ne oli tietenkin tarkoitettu opiksi ja ohjeeksi vastaisen varalle eikä syyttelyä ja syntipukkien osoittamista varten. Olemme niiden joukosta poimineet kuvasarjan, joka kertoo Kymin paperitehtaalla pituusleikkurin puhdistuksen yhteydessä sattuneesta tapaturmasta.

Paperikoneen viiran vaihdon aikana suoritettiin — kuten tällaisten keskeytysten aikana tavallisesti menetellään — myös apukoneilla korjaus- ja huoltotehtäviä. Niinpä kolme miestä oli määrätty puhdistamaan pituusleikkurin alaterien akselia ja teriä.

Jotta tämä työ voidaan suorittaa, on teräakseli kohotettava irti sen alla olevasta rullasta. Tämä tapahtuu öljynpaineen avulla. Ku- vassa 1 näemme tämän työvaiheen.

Nosto suoritetaan kääntämällä käsin ohjauspulpetissa olevaa jakoventtiiliä. Noston jälkeen voidaan venttiili kääntää 'seis'-asentoon. Tällöin paine pysyy putkistossa ja teräakseli jää ylös, vaikka pumpu jostain syystä pysähtyisikin.

Kuvassa 2 on tela ylös nostetuna ja kuvassa 3 on menossa terien irrottaminen ja puhdistaminen. Tässä vaiheessa astuu 'kuvaruutuun' sähkömies, joka on saanut tehtäväkseen edellä mainitun öljypumpun ohjausnapin kiristämisen (kuva 4). Hän irroitti pumpun sulakkeet, jolloin luonnollisesti pumpun virtapiiri katkesi ja pumpu pysähtyi. Tällöin paine öljyputkistossa alkoi laskea, minkä seu-

Kuva 1. Ohjauspulpetissa olevaa jakoventtiiliä käännetään

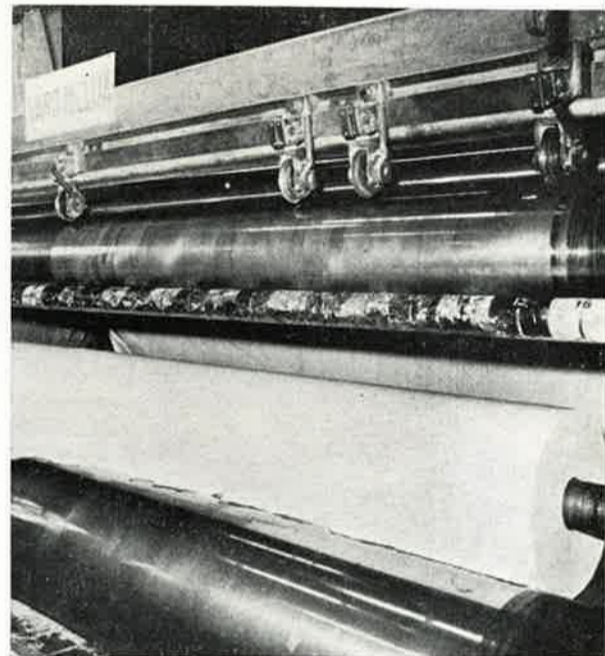
ran ja teräakselin väliin (kuva 5). Tapaturma aiheutti puristusvammän ja mies joutui olemaan poissa töistä 22 vuorokautta.

Esimerkistä on helppo löytää virheitä. Ensimmäisenä ja ehkä ratkaisevimpana oli se, ettei jakoventtiiliä käännetty seis-asentoon. Myöskään ei käytetty Miehiä työssä-kilpeä, eikä sähkömies puoles-

rauksena myös terätela laskeutui verkkaisesti alas. Paikalla työskennellyt mies ei huomannut tätä, vaan työskenteli edelleen, kunnes hänen vasen kätensä jäi puristukseen rul-

Kuva 2. Tela on nostettu ylös

Kuva 3. Terien irrottaminen sekä puhdistaminen menossa

taan ottanut yhteyttä koneella puhdistustöissä oleviin miehiin, vaikka hän näki heidät.

Kuva 4. Sähkömies on saapunut paikalle kiristämään öljypumpun ohjausnappia ja irroittamaan ensimmäiseksi sulakkeet

Kuva 5. Miehen käsi on jäänyt puristukseen rullan ja teräakselin väliin

Högforsin konepaja-koulun uusi koulutalo

Högforsin Tehtaan Konepajakoulu perustettiin v. 1942 sota-ajan poikkeuksellisissa olosuhteissa. Eräässä suhteessa koulu on ulkonaisesti näihin saakka säilyttänyt tuohon sota-aikaan liittyvän piirteen. Koulun teorianopetus on tapahtunut vaatimattomassa parakkimaisessa rakennuksessa. Tässä tapauksessa on kuitenkin jälleen voitu todeta, että opetuksen tuloksiin vaikuttavat ratkaisevasti opetuksen taso, taitavasti laaditut opetussuun-

Valoisassa piirustusluokassa on tilaa 50:lle oppilaalle

Suurimman tyydytyksen uuden koulutalon saaminen on tuottanut koulu rehtorille, ins. T. E. Nissiselle

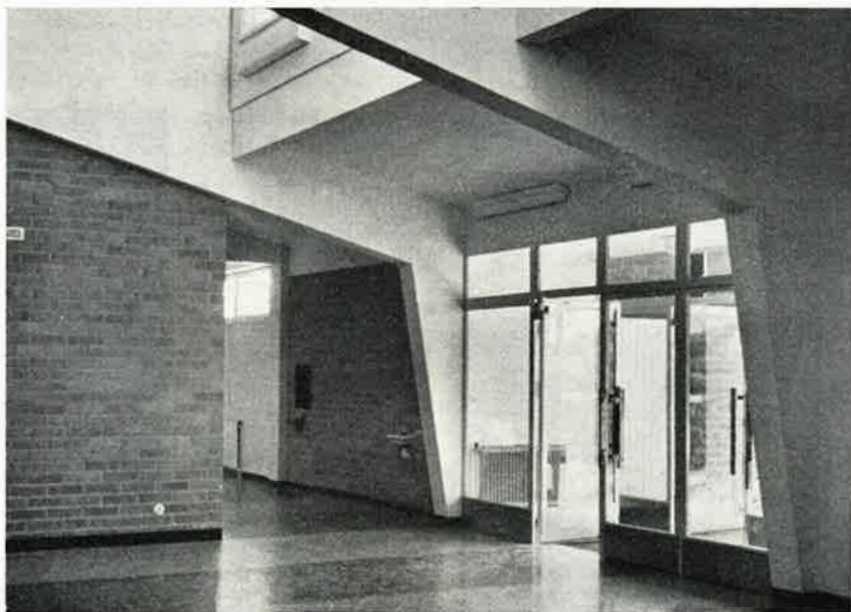
neistä on saatu kehityskelpoista ainesta myös työsuunnittelu-, työntutkimus- ja laboratoriotehtäviin. Tällaista erikoiskoulutusta voidaan nyttemmin entisestään tehostaa.

Nykyaikaisen ja tilavan koulutalon puuttuminen on kyllä kipeästi tunnettu ja sen rakentaminen onkin ollut pitkän aikaa ohjelmassa. Nyt tämä unelma on toteutunut. Tehdasalueen kulmauksen pääpor-

tin läheisyyteen kohosi viime talven aikana uusi koulurakennus, joka otettiin käyttöön syyslukukauden alettua elokuun 24 p:nä. Parhaillaan on menossa koulutalon toinen rakennusvaihe, oppilastyöpajojen rakentaminen ja ensi syksynä

Arkkitehtuuriltaan rakennus on selvästi ja tarkoituksenmukaisesti jäsennelty, mutta samalla se on saatu viihtyisäksi ja valoisaksi

nitelmat, valikoitu oppilasaines ja koulussa vallitseva henki, ei niinkään ulkonaiset puitteet. Högforsin Tehtaan Konepajakoulu on saavuttanut hyvän maineen. Oppilaiksi pyrkiviä on vuosittain moninkertainen määrä oppilasvahvuuteen verrattuna. Varsin monet konepajakoulun suorittaneet ovat jatkaneet opintojaan menestyksellisesti muissa teknillisen alan oppilaitoksissa. Ja tärkeintä on tietenkin ollut se, että Högforsin omat tehtaat ja piirustuskonttorit ovat saaneet omasta koulustaan pystyviä nuoria ammattimiehiä. Tämän koulun käy-

koulu kokonaisuudessaan alkaa toimia saman katon alla.

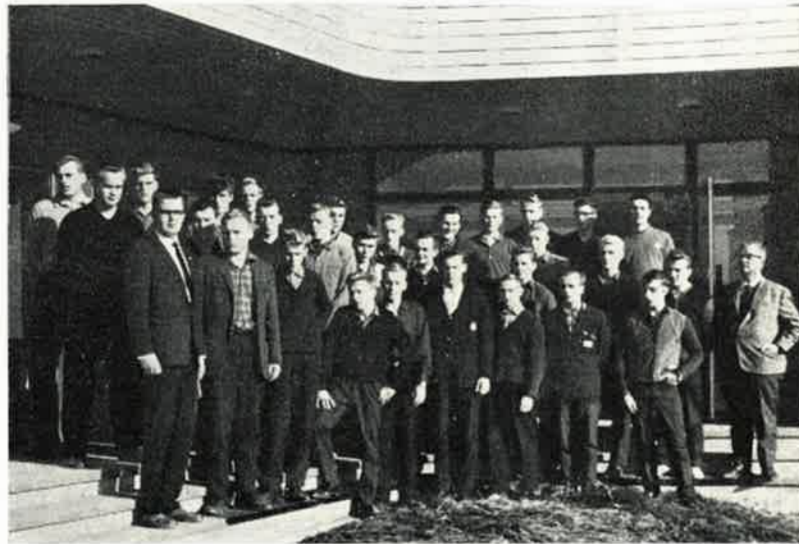
Vastavalmistunut koulutalo on tilavuudeltaan 4 200 m³ ja lopullisessa muodossaan rakennus kasvaa 7 000 m³:iin. Piirustukset on laatinut arkkitehti Tor-Erik Herler koulun rehtorin T. Nissisen osallistuessa kiinteästi suunnittelutyöhön. Tulosta voidaan pitää erittäin onnistuneena. Luokkahuoneet on sijoitettu samaan tasoon käsittäen kaksi teorialuokkaa, niiden välissä sijaitsevan opetusvälinehuoneen, ryhmätyöskentelyluokan ja suuren piirustusluokan. Erilleen on sijoitettu kansliatilat, jotka käsittävät kolme huonetta. Valaistukseen ja viihtyisyyteen on kiinnitetty aivan erityistä huomiota.

Oppilastyöpajat tulevat muodostamaan rakennuksen toisen siiven kummankin puolen sisäänkäyntien keskittyessä rakennuksen taitekohaan. Tämä ratkaisu antaa rakennukselle tyylikkään ja arvokkaan lisäpiirteen.

Teorianopetus on järjestetty siten, että vuorollaan kukin koulun neljästä luokasta opiskelee yksinomaan teoria-aineita. Syyspuolella tämä jakso kestää luokkaa kohden kolme ja kevätkaudella neljä viik-

koa. Päivän opetusohjelmaan kuuluu seitsemän oppituntia ja sen päälle puolitoista tuntia urheilua ja liikuntaa. Lauantaisin lopetetaan kuitenkin jo klo 12:lta. Teoriajaksojen välillä on opettajilla yksi 'vapaaviikko', jolloin korjataan ko-keet ja valmistetaan seuraavan teo-

Tulevia ammattimiehiä uuden koulutalon portailla, oikealla rehtori Nissinen ja vasemmalla eturivissä insinööriopettaja Pertti Jaanu

riajakson opetusohjelmia. Muun osan kouluajasta oppilaat työskentelevät oppilastyöpajoissa ja ammattitaidon kasvaessa he pääsevät myös varsinaisille tehdasosastoille. Kokemukset tällaisesta keskitetystä opetuksesta vuoroin teorian, vuoroin

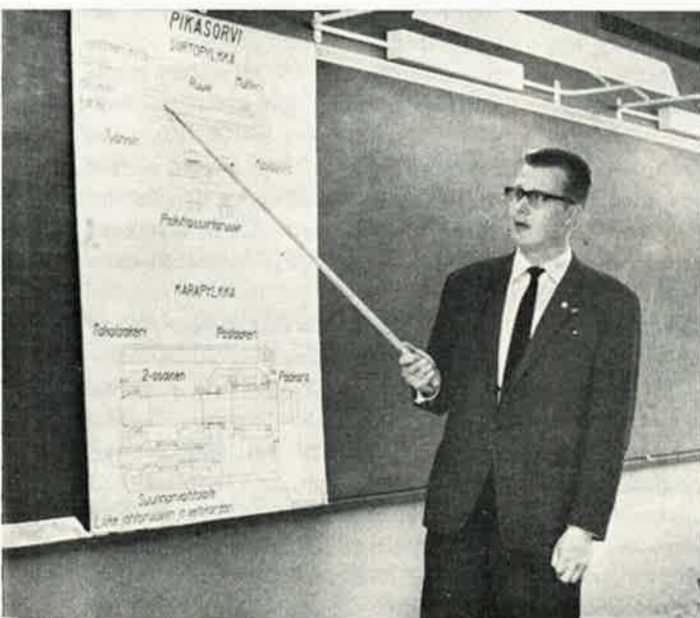
käytännön parissa ovat erittäin myönteiset.

Uusi koulurakennus tarjoaa myös erinomaiset edellytykset tehostaa kurssitoimintaa, jota on jo tähänkin asti varsin laajassa mitassa harrastettu. Parhaillaan on menossa piirtäjäkurssi ja ensi vuoden alusta toi-

meenpannaan kaksi huoltokurssia. Koulun oppilailla on tilaisuus koulunsa suojissa myös askarteluun. Sitä varten on pohjakerroksessa tilava askartelutyöpaja monenlaisine työkoneineen. Askartelu tapahtuu ohjauksen alaisena, joten sekin liittyy läheisesti ammattiopetukseen. Askartelupajaa voidaan käyttää myös kurssitoimintaan.

Rakenteilla olevan oppilaskonepajasiiven kokonaispinta-ala tulee olemaan yli 600 m², josta varsinaisen työpajahallin osuus on 450 m². Kattorakenne on itsekantava, joten kannatinpilareita ei tarvita. Siten koneet voidaan sijoittaa erittäin tarkoituksenmukaisesti ja opetuksen valvonta järjestää tehokkaasti. Koulun pesu- ja pukeutumistilat kaappeineen on rakennettu jo ensimmäisen vaiheen aikana.

Nykyisin on ammattikoulussa 128 oppilasta. Uuden koulutalon puitteissa voidaan oppilasmäärää kuitenkin lisätä aina 160:een.

Insinööri Pertti Jaanu opettamassa piirustustehtävää

Lauri Lahtinen tutulla työpaikallaan viivauskoneen ääressä

Pitkä ja ansiokas päivätyö yhtiön ja Kuusankosken hyväksi

Kun esiviilaaja Lauri Lahtinen Kymin paperitehtaalta sai viime tammikuussa yhtiömme kultaisen ansiomerkin 50 vuoden palveluksesta ja siirtyi eläkkeelle, tuli hänestä vain muodollisesti 'oloneuvos'. Hän on nuoruusvuosistaan saakka varsinaisen leipätyönsä rinnalla melkein päivistäin tehnyt vielä toisen 'työvuoron' hoitaessaan lukuisia ja vastuunalaisia luottamustoimia, joita yhteiskunta on hänen käsiinsä uskonut ja hänen hartailleen säilyttänyt. Ja näyttää tekevän niin edelleen. Askeisissa kunnallissa vaaleissa Lauri Lahtinen valittiin neljänneksi suurimmalla suhdelluvulla kauppalanvaltuustoon. Kun mainitsemme, että hänet on tätä ennen valittu valtuustoon jo yksitoista kertaa peräkkäin, antaa tämä harvinainen saavutus jo sinänsä syvyyttä ja ulottuvuutta hänen kunnallismieskuvaansa. Hän on edelleen kauppalanhallituksen jäsen, kansakoulujen johtokunnan puheenjohtaja, Kuusankosken Työväenyhdistyksen puheenjohtaja ja paljon muuta, mikä kaikki osoittaa, että hänen pitkäaikaista kokemustaan, harkintaansa ja työteliäisyyttään arvostetaan ja että häneen luotetaan. Tätä keskeistä asemaansa hän ei ole saavuttanut joukkoihin ve-

toavana loistavana puhujana, mikä on usein poliittisessa elämässä menestyksen avain, vaan toiminnan ja harkitsevien ratkaisujen miehenä, jolle paikkakunnan olojen kehittäminen on muodostunut velvoittavaksi elämäntehtäväksi.

Tarkoituksemme ei tässä yhteydessä ole kuitenkaan kertoa Lauri Lahtisen kunnallisesta toiminnasta. Toteamme vain, että nyt hänellä on aikaa omistautua entistä enemmän tälle 'iltapäivätyövuorolleen'. Rouva Lahtisen ei tarvitse enää nousta kello viiden tienoissa aamukahvia keittämään ja miestänsä evästäämään.

Voidaan nukkua pitempään ja muutenkin on päivän rytmi tietysti muuttunut leppoisammaksi, kun sitä ei tarvitse säädellä tehtaan pillin puhalluksen mukaan.

Kuusi vuosikymmentä sitten avautui Lauri-pojalle kokonaan uusi maailma. Kahdet muuttorattaat olivat Iitin tietä lähestymässä Kymenrantaa ja äkkiä välähtivät pimeästä esiin Voikkaan tehtaan kirkkaat valot. Tällainen odottamaton, huikaiseva näky pani rattailla heinien päällä kyyköttävän lapsiparven tarrautumaan peloissaan toisiinsa. Jaalan Kimolassa oli kyllä eletty kartanon tuntumassa, mutta tuollainen kirkkaus keskellä pimeyttä oli ennen kokematon.

Isä-Lahtinen oli toiminut Vuorilahden kartanon voutina, mutta tehtaalte aikaisemmin siirtyneen veljensä esimerkin houkuttelemalla hän oli nyt perheineen muuttamassa uusiin olosuhteisiin. Toisessa hevoskuormassa olivat vähäiset tavarat, toisessa jo monipäiseksi kasvanut perhe. Isästä tuli Kuusaan tehtaan hevosmies ja yhteen huoneeseen asumaan sulloutunut perhe kotiutui pian Kuusaalle.

Kansakoulusta päästyään Lauri Lahtinen aloitti sittemmin puolen vuosisadan mittaiseksi venyneen an-

siotyönsä yhtiössämme porapoikana Mustanvuoren koulurakennuksella. Poikasille uskottiin myös räjähdysaineiden noutaminen varastosta, tuohon aikaan kun turvallisuusmääräysten laita oli vielä vähän niim ja näin. Maailmansodan puhjettua tehtaiden toiminta oli jonkin aikaa lamassa ja silloin hän kävi rippikoulun synnyinpitäjässään Jaalassa. Sitten Lauri Lahtinen oli monenlaisessa työssä etupäässä Kuusaan saarella, kunnes hän tuli v. 1924 Kymin paperitehtaaseen pakkaajaksi. Sen jälkeen hän oli neljä vuosikymmentä paperitehtaassa paperin jälkikäsittelypuolella siirtyen pakkaajasta viivaajaksi. Aikaa myöten hänestä kehittyi eräänlainen yleismies, jolle esiviivaajan työn ohella uskottiin monenlaisia muita paperin käsittelyyn liittyviä tehtäviä.

16-vuotiaana Lauri Lahtinen liittyi Kuusaan työväenyhdistyksen nuoriso-osastoon ja siitä alkoi hänen järjestötoimintansa, joka varsin pian laajeni kunnalliselle alalle. V. 1921 perustettu kunta tarvitsikin paljon toimintakykyisiä ja aikaansa uhraavia henkilöitä omaa Kuusankoskea luotaessa. Lauri Lahtinen muistelee kiitollisin mielin työväenyhdistyksen nuoriso-osastoa. Siellä hän sai kokoustottumusta, siellä toimeenpantiin yhtenä juhla ja muita tilaisuuksia ja siten nuorukainen joutui vedetyksi mukaan kehittyviin rientoihin. Tuli sitten aika, jolloin Svante Nurmi — Kuusankosken kunnan nimekkäimpiä johtajavoimia — sanoi nuoriso-osastolaiselle, että Sinun olisi aika siirtyä varsinaisen työväenyhdistyksen riveihin. Tämä merkitsi eräänlaista täysikavuiseksi tuloa järjestöelämän piirissä.

Lauri Lahtinen muistelee suurta kiitollisuutta tuntien opettaja Väinö Valkamaa, jonka opetusta hän sai nauttia koko kouluajan. Vaikka opettaja Valkama oli luonteeltaan äärimmäisen tulinen ja otteeltaan koulumestariankara, oli hän oikeamielinen ja taitava opettaja. Kuka ei hänen koulussaan oppinut, sai syyttää itseään. Heikkolahjai-

setkin hän halusi viedä omina oppilainaan läpi koulun, eikä jättänyt heitä toisten opettajien harmiksi.

Tuohon aikaan opettaja Valkama ei ollut vielä antautunut pankki-alalle eikä kietoutunut poliittiseen elämään ja hän kohdistikin koko tarmonsansa kansansivistystyöhön. Hän piti puheita, järjesti juhlia, oli hallitseva hahmo. Hän perusti myös kouluunsa soittokunnan. Ampumaseuran hylätyt torvet haettiin erään talon ullakolta ja maalaisseppä niitä vähän korjaili. Soittajien valitseminen kävi mutkattomasti. Hän vain työnsi oppilaille torvet kouraan ja käski aloittaa harjoittelun. Aluksi se tapahtui opettajan leivintuvassa suljettujen ovien takana, etteivät törrähtelyt olisi muita häirinneet.

Siitä sai alkunsa Kuusaan koulun oppilassoittokunta, josta tuli maakunnan kuulu, esiintyipä se valtakunnallisilla laulujuhllillakin Hä-

tiyivät yhdessä Väinö Valkaman johdolla soittaen Beethovenin 'Jumalan kunnia luonnossa' ja marssin 'Kuparisepät'. Avara sali — silloin maaseudun suurin — oli ääriään myöten täynnä väkeä.

Vaikka messingin pureminen oli aluksi tuntunut työläältä, kiintyivät lapset pian soittokuntaansa ja johtajaansa ja monelle torvimusiikista tuli elämänikäinen harrastus. Kasvettuaan ulos koulun soittokunnasta Lauri Lahtinen liittyi Kuusankosken VPK:n soittokuntaan ja myöhemmin hän soitti Kuusankosken Työväen soittokunnassa. B-kornetti oli hänen varsinaisen instrumenttinsa, mutta hän soitti myös alttoa ja bassoa.

1920-luvulla musiikin harrastus veti Lauri Lahtisen myös jousisoittimien pariin. Postiljooni ja viuluniekka Artturi Kosonen perusti kvartetin ja houkutteli Lahtisen hankkimaan alttoviulun. Väinö Oja-

nen soitti selloa ja Vilho Kosonen kitaraa. Esiinnyttiin juhlissa, säestettiin laulunäytelmiä ja soitettiin myös 'elävissä kuvissa'.

Lauri Lahtisen soittoharrastus on muullakin tavoin kuin aktiivisena soittoharrastuksena koitunut paikkakunnan musiikkirientojen hyväksi. Hän on aina ollut valmis tukemaan paikkakunnan musiikkielämää ja puhunut lämpimästi musiikkimäärärahojen puolesta.

Lauri Lahtinen on yhä kiinteästi asioissa mukana, mutta hänen katseensa viivähtää mielellään myös menneisyydessä. Hänen kotonaan on kunniapaikalla neljä lippua: Kuusankosken kauppalan, sosiaalidemokraattisen puolueen, Suomen Työväen Musiikkiliiton ja ammattiyhdistysliikkeen tunnukset. Hän toteaa, että väliin ovat myrskyaallot käyneet korkeina. On tullut itsekkin oltua mukana kiihkeissä otteluissa, mutta on tullut myös lausutuksi monta rauhoittavaa ja sovitteluvaa sanaa liiallisen kiihkeyden hillitsemiseksi. Valoisian luonteensa mukaisesti näistäkin muistoista pulpahtavat pinnalle hupaisat ja huumorin höystämät. Niinpä kun hän aikanaan oli hankkimassa Kuusankoskelle keuhkotautiparantolaa ja kuului parantolatoimikuntaan, sanoivat hankkeen kiihkeimmät vastustajat: "Herrojen makuupaikka-han siitä parantolasta tulee".

Opettaja Väinö Valkama ja hänen kuulu oppilassoittokuntansa v. 1911. Lauri Lahtinen takarivissä toinen oikealta.

meenlinnassa ja vieraili Helsingissä sekä Turussa. Koska siihen aikaan koululaisten vaateparsi oli kehnoinen, puki Väinö Valkama soittokuntansa merimiespukuihin ja hankki jokaiselle kumitossut jalkaan. Usein tämän 'merimiessoittokunnan' nähtiin marssivan maantietä pitkin lähikyliin soittamaan. Torvet olivat Kalle Nauhan hevosen rattailla. Jaalan matka oli erityisen mieluista, sillä sinne päästiin laivalla Virtakivestä. Eniten tietysti esiinnyttiin omalla paikkakunnalla. Elävästi on Lauri Lahtisen mieleen jäänyt Kuusaan seuratalon uuden osan vihkiäiset v. 1913. Koululaisten soittokunta ja VPK:n soittokunta esiin-

Tämä Kymintehtaan työväenyhdistyksen ja VPK:n yhdistetty soittokunta esiintyi helluntaina 1917 suurissa juhlissa, jossa Oskari Tokoi oli juhlapuhujana. Siviiliasuinen Lauri Lahtinen kuvassa keskellä.

Tupakasta ja tupakanpoltoista

Voikkaalla on kuluva vuoden aikana tehty tehokasta valistustyötä terveiden elämäntapojen edistämiseksi. Tämä aihepiiri on ollut pääteemana sosiaaliosaston järjestämissä yhtiöläisilloissa. Aikaisemmin olemme jo julkaisseet kaksi osaa tehtaanlääkäri Karl Roschierin esitelmästä, jossa hän selvitteli nautintoaineiden historiaa ja nykyajan ihmisten suhtautumista niihin. Kahvin ja alkoholin jälkeen on nyt vuorossa tupakka. Siihen palaamme vielä uudestaan lehtemme joulukuun numerossa, jolloin julkaisemme Voikkaalla maaliskuussa suoritettun tupakkatiedustelun tulokset.

Amerikka tupakan kotimaa

Kun Kolumbus joukkoineen nousi v. 1492 maihin Kuuban saarelle, saivat he hämmästykseseen nähdä, kuinka alkuasukkaat sirottelivat hehkuvien hiilien päälle joitain yrttejä, joiden savua he ilmeisellä nautinnolla vetivät keuhkoihinsa sekä puhaltelivat takaisin suun ja nenän kautta. Toiset vetivät savua sisäänsä Y:n muotoisella putkella, jonka haarat pistettiin sisään molempiin sieraimiin, toiset polttelivat samasta yrtistä kietaistuja rullia tai pötköjä, joiden toinen pää oli suussa. Sekä rullia että polttoputkea alkuasukkaat kutsuivat nimellä tabako.

Kun Meksikko v. 1519 vallattiin, huomattiin tupakoimisen olevan siellä aivan yleistä. Mm. atsteekkien keisari Montezuma poltteli säännöllisesti aterioiden jälkeen. Täällä ei polteltu ainoastaan sikaareja muistuttavia rullia, vaan myös hienoksi leikattua tupakkaa koristeellisesti maalatuissa putkissa tai savi-piipuissa. Samaten nuuskaaminen ja purutupakan käyttö olivat tunnettuja.

Intiaanien tupakanpolto on alkuaan liittynyt uskonnollisiin seremonioihin, mahdollisesti auringon palvontaan. Varsin kuuluisaksi on tullut intiaanien rauhanpiippu, joka neuvottelun aikana kierteli miehestä mieheen. Mainittakoon tässä ohimennen, että palavien kasvien savun hengittäminen on ollut esihis-

toriallinen tapa myös länsimaiden asukkailla. Suuret historioitsijat Herodotos ja Plinius kuvaavat babylonialaisten ja skyyttien huumaaavan itseään tällä tavoin ja käyttävän muutamien kasvien savun hengittämistä yskänlääkkeenä. Monista ikivanhoista hautalöydöistä on tavattu hyvinkin koristeellisia savesta, raudasta tai pronssista valmistettuja piippuja. Muinaisilla roomalaisilla tiedetään olleen myös piippuja, mutta on tuntematonta, mitä he niissä polttivat. Islamin uskon alueella ovat vesipiiput olleet kauan käytössä. Silti Amerikka on ja pysyy sen tupakan kotimaana, jota me nykyisellä tupakalla tarkoitamme.

Tupakan voittokulku Euroopassa

Aluksi lienee tupakan siemenet tuonut Espanjaan eräs Haitissa oleskellut portugalilainen virkamies. Tupakkaa viljeltiin sittemmin Espanjan ja Portugalin hoveissa lääke- ja koristekasvina. Näin teki myös Jean Nicot, joka oli Ranskan lähettiäänä Lissabonissa. Puutarhansa tupakkaviljelmistä hän lähetti siemeniä v. 1560 Ranskan hoviin kuningatar Katariina di Medicille käytettäväksi lääkkeenä kuningas Frans II:n itsepäiseen pänsärkyyn. Nicot ylisti samalla tupakan ihmeellisiä ominaisuuksia ja parantamiskykyä mm. syöpää vastaan. Se edisti myös mielen ja luonteen rauhoittumista. Sen tähden tupakan yleinen nauttiminen tekisi alamaiset mukautuvaisiksi ja helposti hallittaviksi. Herkkäuskoinen, vallanhimoinen kuningatar uskoi mielellään tällaisia vakuutteluja ja toimi kaikin keinoin tupakanviljelyn ja tupakoinnin edistämiseksi Ranskassa. Nämä toimenpiteet helpottivat tietenkin tupakan voittokulua Euroopassa, vaikkei tupakointi tullutkaan yleiseksi Pariisissa kuin vasta 1600-luvulla. Samanaikaisesti tieteellisissä piireissä virisi vilkas kirjoittelu ja väittely tupakan puolesta ja vastaan. Nuuskauskaut oli ajan korkeinta muotia Ranskan hovissa niin miesten kuin naistenkin keskuudessa. Mentiinpä

Roomassa niin pitkälle, että papit alttarimessun aikanakin tarjosivat toisilleen nuuskaa ja aivastivat sen päälle niinkuin tapaan kuului.

Riippuen kulloinkin hallitsevasta paavista julistettiin tupakointi pannaan tai annettiin sille paavillinen hyväksyminen. 30-vuotisen sodan aikana levisi tupakka sotilaiden mukana Saksaan ja edelleen pohjoismaihin. Venäjällä vastustettiin tupakan leviämistä rankaisemalla tupakoivaa nenän poisleikkaamisella, Turkissa jopa kuolemanrangaistuksella. Myöhemmin, kun havaittiin tupakoimisen estäminen toivottomaksi, huomasivat valtiot voivansa rikastua asettamalla tupakanpoltoille korkeat verot.

Suomessa annettiin tupakanviljelyksestä v. 1724 erityinen juliste, jossa hallitus ilmoitti edistävänsä ja suosivansa kotimaista tupakan kasvattamista, jotta tupakasta ulkomaille menevät rahat saataisiin jäämään kotimaahan. Tämä johti ensimmäisen kotimaisen tupakkatehtaan perustamiseen Turussa v. 1731. Kaupungit jopa velvoitettiin myöhemmin harjoittamaan tupakanviljelyä. Tätä kesti meillä 1800-luvulle asti, jolloin Suomen jouduttua Venäjän yhteyteen, alettiin yhä enemmän siirtyä venäläiseen tuontitupakkaan.

Ranskalaisen Jean Nicot'n muistoksi, joka toi tupakan ensimmäiset siemenet Eurooppaan, antoi kuuluisa ruotsalainen kasvitieteilijä Linné tupakan latinalaiseksi sukunimeksi Nicotiana.

Nyt kun näiden ensimmäisten tupakansiementen itämisestä on kulunut vain vähän yli 400 vuotta, voidaan sanoa, että tupakoiminen hallitsee melkein suvereenisti koko ihmiskuntaa. Tupakoimisen vuoksi ovat ihmiset jakautuneet kahteen leiriin: tupakoiviin, joita lienee enemmistö, sekä tupakoimattomiin, jotka koettavat sitkeästi puolustaa oikeuksiaan raittiin ilman hengittämistä. Taitavan mainonnan avulla koettavat tupakkatehtaat lisätä yhä kasvavia myyntivoittojaan ja toisaalta alkavat terveen järjen sanelema totuus tupakan terveydelle aiheuttamista vaaroista tulla entistä enemmän yleiseen tietoisuuteen. Kumpi näistä suunnista vie lopulta voiton, sen näyttää vasta tulevaisuus.

Mitä tupakka ja tupakansavu sisältävät?

Vielä hetkeksi itse tupakanpolttotapahtumaan. Tupakan päävaikutusaine on nikotiini. Sitä sisältävät tupakanlehdet vaihtelevia määriä riippuen tupakkalajista ja kasvupaikasta. Tavalliset kotimaiset savukkeet sisältävät nikotiinia melko vähän eli 1—1½ %, amerikkalaismalliset enemmän eli 2—3 %. Sikaareissa ja piipputupakassa ovat luvut vastaavasti 1—3 %. Persialaisissa ja muissa itämaisissa tupakkalaaduissa voi nikotiinipitoisuus nousta 6 %:iin. Tupakan maku ei ole lainkaan riippuvainen sen nikotiinipitoisuudesta, joten kansanomainen, aromiin perustuva jako vahvoihin ja heikkoihin tupakoihin, ei pidä paikkaansa.

Tupakansavu sisältää myös useita kaasumaisia ns. pyridiiniemäksiä sekä terva-aineita, hääkää, ammoniakkia, jopa hiukkasen sinihappoa ja metyylialkoholiaakin eli tenttua. Hääkää on paperositupakan savussa n. ½—3 tilavuusprosenttia ja sikaarin ja piipputupakan savussa 6—8 tilavuusprosenttia — siis melkoinen määrä. Kovalla tupakoitsijalla onkin lievä krooninen hääkemyrkytys, sillä 10 % veren punasoluista ei kykene hään vuoksi osallistumaan hapen kuljetukseen kehossa.

Tiedetään, että 1 gramma tupakkaa antaa noin 2 litraa pelkkää savua, muu osa haihtuu vapaasti ilmaan. Palaminen savukkeissa tapahtuu ns. hehkuvyöhykkeessä, jossa nikotiini ja muut aineosat suorastaan palavat. Hehkuvyöhykkeen takana lämpiävissä kapeassa tislauvyöhykkeessä tapahtuu samanaikaisesti tupakka-aineiden höyryntymistä ja kaasuntuumista. Tislauvyöhykkeen takana on tupakka jo niin kylmää, että höyryt ja kaasut tiivistyvät jälleen kiinteiksi aineiksi. Mitä kosteampaa tupakka on, sen vilkkaampaa on myöskin tislautuminen ja jälleentiivistyminen tupakan polttamattomiin osiin. Kun hehkuvyöhyke savukkeeseen palaessa saavuttaa tiivistymisvyöhykkeen, on tupakan savu luonnollisesti sitä vahvempaa, mitä lähemmäksi suuta tullaan. Mitä kiihkeämmin imetään savuketta, sen nikotiinipitoisempaa savu on, sillä tiivistymistä ei ennätkä tapahtua kun-

nolla. Jotta tupakansavu sisältäisi vähän nikotiinia ja muita lisäaineita, olisi tupakan oltava mahdollisimman kuivaa ja imemisen tapahduttava hitaasti ja tasaisesti. Tupakkaa ei myöskään saisi vetää aivan loppuun saakka, sillä juuri savukkeeseen viimeinen kolmannes sisältää eniten aikaisemmin tiivistyneitä aineita. Mitä pitempi on imu-ke tai piipunvarsi ja mitä kylmempää suuhun saatu savu, sitä vähemmän siinä on nikotiinia ja terva-aineita.

Tupakanpolton haitalliset seuraukset

Tavallisesta tupakansavusta imeytyy suun limakalvoihin n. 60 % ja henkisarvusta keuhkoihin n. 90 %. Kuolettava nikotiinin kerta-annos on 20—50 mg, jonka innokas tupakkamies moninkertaisesti päivän kuluessa ylittää. Elimistö sietää tätä myrkyä ainoastaan sen nopean haihtumisen ja vaarattomaksi muuttumisen ansiosta.

Nikotiini on hermostomyrky. Sen vaikutukset ovat joko kiihdyttäviä tai lamauttavia, riippuen kulloinkin tupakoitsijan hermotasapainosta. Useimmiten seuraavat mainitut vaikutukset peräkkäin.

Tottuminen ja tupakan kaipuu syntyvät muutamassa kuukaudessa, vaikkakin alkuaikoina tupakka maistuu jokaisen suussa yksinomaan pahalta. Tupakasta luopuminen voi aiheuttaa monelle melkoista tahdonponnistusta, joskaan sen ei pitäisi olla yhtään vaikeampaa kuin tupakoimisen aloittaminenkaan.

Tupakan epäkohdat ovat monet. Suuontelossa ja keuhkoissa vaikutukset ovat paikallisesti ärsyttäviä. Hampaat tummuvat ruskeiksi ja

limakalvot kuivuvat aiheuttaen helposti suutulehduksia. Syljen erityksen pienenee, haju- ja makuaistit tylsistyvät. Yskää ja käheyttä esiintyy — varsinkin aamuisin. Mahalaukussa ovat samat limakalvon ärsytysoireet kuin suussakin. Useimmat Suomen vatsahaavoista syntyvät kahvin, viinan ja tupakan voimalla. Merkittävä on tupakan vaikutus pintaverenkiertoon. Kokeissa on osoitettu jo yhden savukkeeseen kiihkeän henkeen vetämisen alentavan sormien ja varpaiden lämpötilaa 4—5 astetta pitkäksi aikaa. Henkilöille, joilla on huono verenkierto raajoissa, on tupakka suoranaista myrkyä.

Aikaisemmin mainitsin jo tupakkamiesten kroonisesta hääkemyrkytyksestä. Huomioitava seikka on myös huoneen ilman saastuminen sekä yleinen tupakkamiesten epäsiisteys asunnoissa sekä lisääntynyt tulipalovaara. 15—20 henkeä Suomessa kuolee vuosittain vuoteisiinsa tupakanpolton seurauksena.

Tilastot eivät valetele väittäessään tupakanpoltoa ja syövällä olevan jotain tekemistä toistensa kanssa. Millainen päiväannos tupakkaa tähän tarvitaan, siitä väitellään yhä aivan loputtomiin. Ilmeisesti syöväntyminen herkkyyks vaihtelee eri ihmisissä suuresti. Toisille riittää siihen jo muutamien savukkeiden päivittäinen polttaminen, toiset saavat vapaasti tupruttaa koko elämänsä ajan mitä lajia tupakkaa tahansa ilman syöväntyminen. Tosin tupakoimisen muilta vaikutuksilta eivät hekään voi välttyä. Kuka meistä etukäteen voi tietää, mihin alttiisryhmään me syöväntyminen kuulumme.

Raimo Pukkila Voikkaalta paransi v. 1962 tekemäänsä yhtymän keihäsennätystä heittämällä 67.73

Kymi-yhtymän kesämestaruus- kilpailut Karkkilassa

Kymi-yhtymän 23. kesämestaruuskilpailut pidettiin Högforsin tehtaalla Karkkilassa syyskuun 12.—13. päivinä syksyisen sään valitessa. Lauantain lentopallo-ottelut suoritettiin melko hyvissä olosuhteissa Kymintehtaan tyttöjen voittaessa A- sekä B-sarjan. Sunnuntain kolea sää haittasi yleisurheilua. Karkkila hallitsi kilpailua voittaen suurten tehtaiden sarjan ja Juantehtas oli paras pienten tehtaiden sarjassa.

Naisten lentopallo-ottelut pelattiin samanaikaisesti kolmella kentällä. A-sarjassa käytiin mestaruudesta äärimmäisen tiukka kamppailu Kymintehtaan ja Karkkilan joukkueiden välillä. Ratkaisevassa erässä johti Karkkila 8—3, jolloin Ky-

pelasivat Marjatta Tommola, Aulikki Liimatainen, Mirja Pulliainen, Terttu Sihvola, Leila Parvinen ja Irja Salmelainen ja II joukkueessa Leena Ojanen, Sirpa Kääpä, Liisa Varjonen, Seija Halme, Marja-Liisa Savolainen ja Tuula Väkevä. Parhaan pelaajan palkinnon saivat A-sarjassa Mirja Pulliainen Kymintehtaalta, Raili Meri Karkkilasta, Paula Vainio Salosta ja Betty Puholainen Voikkaalta, B-sarjassa Seija Halme Kymintehtaalta, Raili Niemelä Heinolasta ja Eeva Parviainen Juantehtaalta.

Yleisurheilukilpailut aloitettiin komealla avausmarssilla Karkkilan Työväenyhdistyksen soittokunnan tahdissa. Tervehdyspuheen piti konttoripäällikkö Erik Karling lau-

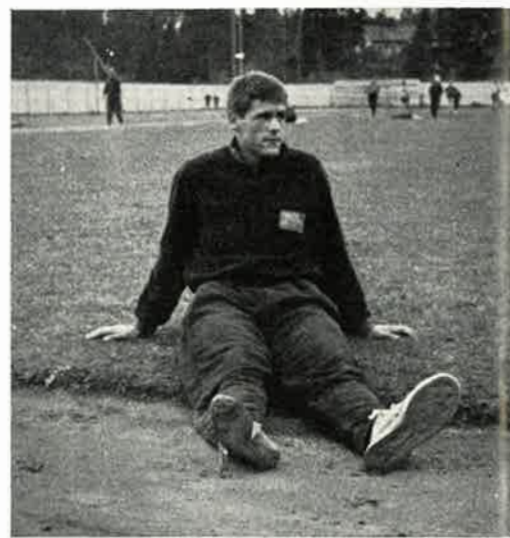

800 m:n juoksun voittaja Pertti Taivainen Karkkilasta

Lauri Vekkilä odottelemassa hyppyvuoroaan

Juantehtaan viestijoukkue: Jouko Tuppurainen, Antero Roininen, Antero Pirinen ja Erkki Tuppurainen

mintehdas sai puolten vaihdon jälkeen auringon selkensä taakse. Karkkilalaisten 'tappotahti' jatkui kuitenkin tilanteeseen 11—4, jolloin kymintehtalaisten peli alkoi varmistua. Heidän hermonsä pitivät paremmin, tuli täpärä voitto 15—13. B-sarjassa Kymintehtaan kakkosjoukkue selviytyi helposti molemmista vastustajistaan. Voikkaa putosi B-sarjaan ja tilalle tuli Heinola. Kymintehtaan I joukkueessa

suen kilpailijat tervetulleiksi Karkkilaan ja toivottaen kilpailuille menestystä. Yleisurheilukilpailun tulokset jäivät syksyisistä olosuhteista johtuen tyydyttävälle linjalle. Karkkila ja Kymintehdas voittivat kolme ja Voikkaa kaksi mestaruutta. Karkkila vei joukkuemestaruuden ennen kaikkea tasaisemman joukkueensa ansiosta lyöden seuraavaksi sijoittuneen Kymintehtaan 9:llä pisteellä. Pienten tehtaiden sarjassa Juantehtas ja Salo kävivät kovan kilvoittelun Juantehtaan selviytyessä lopulta 4:n pisteen erolla voittajaksi. Voikkaalainen Raimo Pukkila paransi v. 1962 tekemäänsä yhtymän keihäsennätystä heittämällä 67.73.

Kilpailujen päätyttyä kokoonnuttiin tehtaan ruokalaan, jossa maittavan aterian jälkeen seurasi pal-

kintojen jako. Sen toimittivat sosiaalipäällikkö Erkki Mattsson ja liikuntaneuvoja Leo Savolainen. Karkkila sai ensimmäisen kiinnityksen uuteen suurten tehtaiden kiertopalkintoon ja Juantehtaan edustaja vastaanotti pienten tehtaiden 'pokaalin'. Kunniapalkinnon sai

Timo Haimi Kymintehtaalta voitti 3 000 m:n juoksun

Veikko Tolvanen voitti ulkopuolella kilpailun suoritetun 100 m:n loppukilpailun ja vei ruotsalaisviestissä ankkuurisuudella Kymintehtaan voittoon

Matti Järvi Karkkilasta keskittymässä pituushyppyynsä

Raimo Pukkila. Tilaisuuden pääteeksi sosiaalipäällikkö Ake Launikari lausui päätössanat kiittäen vieraanvaraisia isäntiä, kilpailijoita ja toimitsijoita onnistuneista kilpailuista.

Kesäkisojen yhteydessä pidetyssä kokouksessa päätettiin talvimestaruuskilpailut pitää Juantehtaalla.

Tulokset: Suuret tehtaat

100 m juoksu: 1) Jouko Lahtinen, Kymintehdas 11,5, 2) Veikko Tolvanen, Kymintehdas 11,5, 3) Pentti Salmi, Voikkaa 11,9, 4) Urpo Nikander, Karkkila 11,9, 5) Pentti Kankkunen, Karkkila 12,0, 6) Alpo Jaakkola, Voikkaa 12,2.

3000 m juoksu: 1) Timo Haimi, Kymintehdas 9.17,4, 2) Unto Pöyhönen, Voikkaa 9.22,2, 3) Kalevi Rätty, Karkkila 9.23,0, 4) Kyösti Taitainen, Karkkila 9.39,0, 5) Pauli Virta, Kymintehdas 10.13,2, 6) Kalevi Siekkinen, Voikkaa 10.26,8.

800 m juoksu: 1) Pertti Taivainen, Karkkila 1.57,2, 2) Leo Viljakainen,

Voikkaalainen kuulantöntäjä Seppo Rautio oli lajissaan paras

Kilpailujen karkkilalaisia isäntiä: sosiaalipäällikkö Erkki Mattsson (oik.) ja liikuntaneuvoja Leo Savolainen

Kymintehdas 1.58,3, 3) Erkki Knapp, Voikkaa 2.02,4, 4) Raimo Tapio, Karkkila 2.03,2, 5) Lasse Knapp, Voikkaa 2.03,3, 6) Keijo Lehtoranta, Kymintehdas 2.14,4.

Keihäs: 1) Raimo Pukkila, Voikkaa 67.73 (ennätys), 2) Asko Malmelin, Karkkila 61.77, 3) Sulo Heiskanen, Karkkila 57.56, 4) Ilkka Vesa, Voikkaa 51.69, 5) Pentti Tuviala, Kymintehdas 51.53, 6) Pertti Nurmi-
laukas, Kymintehdas 50.32.

Korkeushyppy: 1) Lauri Vekkilä, Karkkila 180, 2) Matti Järvi, Karkkila 180, 3) Teuvo Hellsten, Kymintehdas 165, 4) Erkki Vainio, Voikkaa 165, 5) Juhani Finer, Kymintehdas 155, 6) Keijo Holopainen, Voikkaa 155.

Kuulantyöntö: 1) Seppo Rautio, Voikkaa 13.65, 2) Toivo Pääkkönen, Karkkila 13.30, 3) Raimo Koivula, Karkkila 13.07, 4) Pentti Nurmilaukas, Kymintehdas 12.03, 5) Esko Nikulainen, Kymintehdas 10.64, 6) Yrjö Junni, Voikkaa 9.86.

Pituushyppy: 1) Matti Järvi, Karkkila 6.76, 2) Timo Rinne, Kymintehdas 6.58, 3) Yrjö Tonteri, Kymintehdas 6.46, 4) Alpo Jaakkola,

1 000 m:n viestin voitti Kymintehdas. Kuvassa joukkue: Veikko Tolvanen, Leo Viljakainen, Timo Rinne ja Jouko Lahtinen

Pienet tehtaät

100 m juoksu: 1) Jouko Tuppurainen, Juantehdas 11,7, 2) Jouko Teimilä, Salo 11,9, 3) Antero Roininen, Juantehdas 12,2, 4) Lasse Palm, Halla 12,2, 5) Niilo Kilpisaari, Heinola 12,5, 6) Antti Karanen, Salo 12,5.

800 m juoksu: 1) Reijo Lautiala, Salo 2.09,2, 2) Niilo Kilpisaari, Heinola 2.10,8, 3) Esko Tuominen, Salo 2.12,8, 4) Topias Toivonen, Heinola 2.14,8, 5) Olavi Koskinen, Juantehdas 2.16,0, 6) Eero Tiainen, Juantehdas 2.17,1.

Voikkaa 6.23, 5) Pentti Kankkunen, Karkkila 6.04, 6) Mauri Toivonen, Voikkaa 5.95.

1000 m viesti: 1) Kymintehdas 2.04,3 (Lahtinen, Rinne, Viljakainen, Tolvanen), 2) Karkkila 2.05,5, 3) Voikkaa 2.09,4.

Tehtaiden välinen järjestys: 1) Karkkila 66 pist.; 2) Kymintehdas 57 pist.; 3) Voikkaa 46 pist.

Naisten lentopallon A-sarjan voittanut Kymintehtaan joukkue valmentajansa Reijo Maunun seurassa

Pienten tehtaiden 800 m:n juoksun voittaja Reijo Lautiala Salosta

4 x 100 m: 1) Juantehdas 47,4 (Tuppurainen, Pirinen, Roininen, Tuppurainen), 2) Salo 48,6, 3) Heinola 50,2.

Tehtaiden välinen järjestys: 1) Juantehdas 51 pist.; 2) Salo 47 pist.; 3) Heinola 40 pist.; 4) Halla 11 pist.

Lentopallon B-sarjan voittanut Kymintehtaan II-joukkue selviytyi helposti vastustajistaan

Naisten lentopallo

A-sarja: Kymintehdas I—Voikkaa 2—0 (15—4, 15—6); Karkkila—Voikkaa 2—0 (17—15, 15—10); Kymintehdas I—Karkkila 3—1 (12—15, 15—4, 15—13); Kymintehdas I—Salo 3—1 (12—15, 15—0, 15—7); Salo—Voikkaa 2—0 (15—0, 15—11); Karkkila—Salo 2—0 (15—3, 15—9).

B-sarja: Heinola—Kymintehdas II 0—2 (13—15, 4—15); Heinola—Juantehtas 2—0 (15—13, 15—4); Kymintehdas—Juantehtas 2—0 (15—3, 15—8).

Karkkilan lentopallojoukkue antoi tiukan vastuksen kymintehtalaisille. Takana vas. 'turnajaisten' paras naispelaaja Raili Meri.

Lopputulokset

A-sarja: 1) Kymintehdas I 6 pist.; 2) Karkkila 4 pist.; 3) Salo 2 pist.; 4) Voikkaa 0 pist.

B-sarja: 1) Kymintehdas II 4 pist.; 2) Heinola 2 pist.; 3) Juantehtas 0 pist.

Lentopallomestaruudesta kilpailtiin Salossa

Voikkaalainen Jukka Junnola iskee

Kymi-yhtymän lentopallomestaruudet miesten osalta ratkaistiin Salossa 29.—30. 8. Voikkaan tehtaan yhtenäinen joukkue vei mestaruuden, vaikka saikin armottoman kovissa otteluissa Karkkilaa ja Kymintehtasta vastaan tehdä töitä 'olan takaa'. Karkkila selviytyi toiseksi ja entinen mestari Kymintehdas jätettiin kolmanneksi. B-sarjan mestaruuden voitti Heinola. Voikkaan voitokkaassa joukkueessa pelasivat Eero Kivimaa, Aulis Korhonen, Jukka Junnola, Ossi Nöjd, Raimo Pukkila, Esko Laine, Teuvo Parolahti, Teuvo Vanhalakka ja Reijo Pilsari. Parhaana pelaajana palkittiin Eero Kivimaa. Voikkaan jouk-

Oikealla A-sarjan voittanut Voikkaan lentopallojoukkue ja vas. Heinolan joukkue, joka vei B-sarjassa voiton kotiin

kue pelasi yritteliäästi ja loisti lujilla iskijöillään. Varsinkin Eero Kivimaan ja Raimo Pukkilan lyönnit upposivat hyvin. Voitto Karkkilasta muodostui täpäräksi ja kovassa lopputelussa kaksi tasaväkistä joukkuetta selvitteli puolentoista tunnin ajan paremmuuttaan. Karkkilan hyvä puolustuspeli ei kuitenkaan täysin riittänyt voikkaalaisille. Kymintehtasta selvisi Voikkaa helpommin. B-sarjan voitti puhtaalla pelillä Heinola, joka nousi A-sarjaan Juantehtaan pudotessa. Tulokset:

A-sarja: 1) Voikkaa 6 pist., 2) Karkkila 4 pist., 3) Kymintehdas 2 pist., 4) Juantehtas 0 pist. Ottelut: Voikkaa—Karkkila 3—1 (17—15, 14—16, 15—13, 16—14), Kymintehdas—Juantehtas 3—0 (15—3, 15—1, 15—4), Voikkaa—Kymintehdas 3—1 (12—15, 15—7, 16—14, 15—4), Karkkila—Juantehtas 3—1 (15—3, 2—15, 15—5, 15—5), Karkkila—Kymintehdas 3—0 (15—7, 15—8, 15—13), Voikkaa—Juantehtas 3—0 (15—6, 15—2, 15—4).

B-sarja: 1) Heinola 6 pist., 2) Salo 4 pist., 3) Halla 2 pist., 4) Lahti 0 pist. Ottelut: Heinola—Halla 3—0 (15—2, 15—4, 15—8), Salo—Lahti 3—1 (15—9, 7—15, 15—3, 15—6), Heinola—Salo 3—0 (15—13, 15—9, 15—0), Halla—Lahti 3—0 (15—1, 15—8, 15—8), Salo—Halla 3—1 (15—8, 17—15, 4—15, 15—10), Heinola—Lahti 3—0 (15—1, 15—8, 15—2).

Joukkueiden parhaat: Voikkaa: Eero Kivimaa, Karkkila: Matti Nikander, Kymintehdas: Jouko Salmi, Juantehtas: Mikko Räsänen, Heinola: Aulis Väärälä, Salo: Esko Tuominen, Halla: Matti Kettunen, Lahti: Timo Laine.

Kesäurheilukauden päättäjäisiä yhtiömme piirissä

Yhtiömme tehtailla on jälleen vietetty kesäurheilukauden päättäjäis-tilaisuuksia, jotka keräsivät salien täydeltä yleisöä notkuvien palkintopöytien ääreen. Kymintehtaan

tiin palveluksessa oleville 285 hopeista jälkiruokalusikkaa, 84 veitsihaarukka-palkintoa, 151 teelusikkaa palveluksessa olevien puolisoille, 17 eläkeläisille ja 202 lapsille. Yksitoista henkilöä sai 10-vuotismerkin. Viiden arvan tulokseen kolmessa harrastusurheilulajissa oli päässyt 21 henkilöä. Hiihdossa voitti pääpalkinnon Riitta-Kaisa Okka, kävelyssä Timo Laine, uinnissa Taito

Voikkaalaiset harrastuskilpailujen esinepalkintojen saajat kuvattuna palkintopöydän ääressä seuratalossa

Eläkeläinen
Vihtori Sihvola
noutamassa
palkintolusikkaa
sosiaalipäällikkö
Veikko Salanderilta

Harju ja tenniksessä Reino Aro.
Juhlan ohjelma jatkui kahvipöytien
ääressä Kymin selluloosatehtaan
nais- ja miestarjoilijoiden huoleh-

urheiluväki kokoontui 22. 10. seuratalossa. Lasten lusikkajuhlaa vietettiin iltapäivällä, jolloin 250 nousevan polven edustajaa juhli kesäurheilukauden päättymistä limsan ja leivosten voimalla. 'Aikuisväen tuoppijuhlaan' tuli illalla yli 400 henkeä, joten iso sali oli viimeistä istumapaikkaa myöten täynnä. Tilaisuuden aluksi ins. Ensio Erkinharju Kymin selluloosatehtaalta lausui yleisön tervetulleeksi. Karkkilan konepajakoulun oppilaiden trio esitti laulua ja sen jälkeen alkoi tilaisuuden pääohjelma, palkintojen jako. Sen suorittivat sosiaalipäällikkö Veikko Salander ja liikunta-neuvoja Raine Valleala rva Eeva Aution ja nti Seija Halmeen avustamana. Harrastuskilpailuissa jaet-

Kuusankosken seuratalon kahvipöytien ääreen oli kerääntynyt runsaasti yhtiön urheiluväkeä

Harrastuskilpailujen
10-vuotismerkin
sai 11 henkilöä.
Kuvassamme osa
merkinsajista.

tiessä tarjoilusta. Lisäksi nähtiin elokuva Kymenlaakson Viestistä v. 1963. Loppuilta kului tanssin Mirja Heikkilän yhtyeen tahdissa.

Voikkaalaiset juhlivat seuratalossa 9. 10. aikuiset ja lapset samassa juhlassa ja niinpä yleisöä olikin yli 500 henkeä. Palkintojen jaon suorittivat apulaisisännöitsijä Magnus Wangel, ins. Erkki Kiviranta ja sosionomi Keijo Jokiranta. Jälkiruokalusikan saajia oli 186, veitsi-haarukka-palkinnon saajia oli 48. Tee-lusikan sai 96 palveluksessa olevan puolisoa, 5 eläkeläistä ja 171 lasta. Kymmenen henkilöä sai 10-vuotis-merkin. Pääpalkinnon voitti kävelyssä Anja Pakarinen, uinnissa Erk-

hallalaista juhlatuulta. Torviseit-sikkoo johti työnjohtaja Väinö Ylö-nen. Isännöitsijä Börje Carlson toi-votti yleisön tervetulleeksi lausuen ilonsa siitä, että harrastusurheilu on löytänyt vuosi vuodelta yhä uusia kannattajia. Sen jälkeen hän jakoi palkinnot maisteri Lilli Olssonin avustamana. Veitsi-haarukka-pal-kinnon saajia oli 13, jälkiruokalusikoita jaettiin 30 ja teelusikoita 36, joista palveluksessa olevien puoli-soille 16, lapsille 16 ja eläkeläisille 4. Liikuntaneuvoja Veli Kaukinen piti liikunta-aiheisen puheen ja sähkö-asentaja Mauri Tani haastatteli työnjohtaja Erkki Suntiota pitkien matkojen takaa työhön tulneiden pa-

sen kauden vastaavat luvut olivat 20 594 km ja 4 123 suorituskäyntiä. Lisäys molemmissa oli lähes 110 %.

Ensi kerran jäi hiihto 'toiseksi', mutta tähän ovat syyt löydettävissä epäedullisista hiihtosäistä, jotka vä-hentäessään hiihtoa lisäsivät samalla harrastusta kävelyyn.

Hiihtoharrastuskilpailusta kirjat-tiin yhteensä 34 088 km edellisen kauden 45 162 km:ä vastaan.

Kävely ja hiihto yhteenlaskettuna saadaan lähes kaksi kertaa maapal-lon ympäri ylettyvä matka, joka to-distaa juantehtaalaisten noudatta-neen kävelykortin 'kävellen kunto kohentuu' ja hiihtokortin 'vireyttä — voimaa — vetreyttä'-tunnusta.

ki Lehtinen ja hiihdossa Helge Ruokoniemi. Juhlan muusta ohjelmasta mainittakoon Voikkaan humppa-yhtyeen musiikkiesitykset, Vesan voimistelijoiden tanssit, elokuvatuokio ja kahvitarjoilu, josta huolehti kotitalouskerho. Juhlan lopuksi tanssittiin humppamusiikin vauhdissa.

Hallan seuratalon sali oli niin-ikään täyttä kiinnostunutta yleisöä 24. 9. vietetyssä liikuntaharrastus-kilvan vuosikatselmuksessa. Sata aikuista oli päässyt kilpailussa vä-hintään yhden arvan tulokseen ja 16 lasta oli juhlassa oman limo-naatipöytänsä ääressä odottelemassa lusikoitaan. Harrastusurheilu-suori-tusten lukumäärä oli tuntuvasti noussut. Tähän oli vaikuttanut mm. talven kävely-hiihtolajissa käytän-töön otetut korotetut vaatimukset. Tilaisuus alkoi Karhulan Työväen Soittokunnan seitsikon 'puhaltaessa' heti alkajaisiksi juhlaan oikeata

kollisesta liikunnanharrastuksesta menneinä aikoina. Kahvitarjoilu kuului illan ohjelmaan Hallan Marttojen tarjoilemana ja yleisöä leikittivät ohjelman lomassa sosio-nomi Annikki Kyttä ja varaston-hoitaja Elis Heijari. Illan pääpal-kinnon, joka oli matkaradio, voitti rva Lea Pakkanen. Tilaisuus päättyi Karjalaisten lauluun.

Lauantaina 19. 9. pidettiin Juan-tehtaan seuratalossa harrastuskil-pailujen palkintojenjakojuhla. Oh-jelmansuoritusten jälkeen jaettiin palkinnot edellisen kauden uras-tuksesta. Kunniapalkinnot saivat 76-vuotias Matti Torvinen ja 71-vuo-tias Aaro Kokkonen, joiden kävele-mät 256 km ja 349 km olkoot esi-merkkinä nuoremmille.

Kaiken kaikkiaan Juantehtaalla käveltiin harrastuskilpailun puit-teissa 42 836 km:n kunnioitettava lukema, joka koostui 8 633:sta suo-rituskäynnistä eri kohteilla. Edelli-

Hallan juhlassa jakoi isännöitsijä Börje Carlson palkinnot maisteri Lilli Olssonin avustamana. Hallan kerhon emäntä Tyyne Hanttu noutamassa palkintoaan.

Hallalaislapset juhlivat urheilu-saavutuksiaan omassa pitopöydässään 71-vuotias Aaro Kokkonen saa 10-vuotis-merkin Juantehtaan urheilujuhlassa

Jenny Boman

Erik Koski

Kalle Korppi

Pitkääaikaisesti palvelleita

KUUSANKOSKEN TEHTAAT

JENNY BOMAN

ompelija talousosastolta tulee 29. 11. olleeksi 45 vuotta yhtiön palveluksessa. Hän on syntynyt litissä 27. 4. 1902. Yhtiön palvelukseen ulkotyöosastolle hän tuli v. 1919 ja siirtyi vuoden lopulla vaakaajaksi selluloosatehtaalle. V. 1942 hän siirtyi talousosastolle satulasepän työhuoneelle siivoojaksi ja ompelijaksi. V:sta 1961 lähtien hän on toiminut yksinomaan ompelijana.

ERIK KOSKI

urheilukentän vahtimestarin apulainen sosiaaliosastolta tulee 29. 11. olleeksi 45 vuotta yhtiön palveluksessa. Hän on syntynyt litissä 19. 11. 1902. Yhtiön palvelukseen rakennusosastolle hän tuli v. 1918. Sen jälkeen hän työskenteli puutarhassa, höyryosastolla, sahalla ja selluloosatehtaalla sekä vv. 1942—1955

tislaajana spriitehtaalla. V. 1956 hän tuli urheilukentän vahtimestarin apulaiseksi. Oltuaan välillä hissimiehenä Kymin paperitehtaan yankee-osastolla hän on v:sta 1961 lähtien jälleen toiminut urheilukentän vahtimestarin apulaisena.

KALLE KORPPI

hioja Kymin korjauspajalta tulee 10. 12. olleeksi 45 vuotta yhtiön palveluksessa. Hän on syntynyt 16. 10. 1902 Valkealassa. Yhtiön palvelukseen hän tuli v. 1917 Kymin rakennusosastolle. V. 1922 hän siirtyi junamieheksi raitiotieosastolle. Sen jälkeen hän toimi useita vuosia veturinlämmittäjänä ja nimettiin veturinkuljettajaksi, jossa toimessa hän oli 10 vuotta. Sotien jälkeen hän siirtyi vaunukorjaamolle ja sieltä v. 1955 viilaajaksi Kymin korjauspajalle. Nykyisin hän työskentelee hiojana.

PAUL PAJARI

muurari Kymin rakennusosastolta tulee 30. 11. olleeksi 40 vuotta yhtiön palveluksessa. Hän on syntynyt Valkealassa 13. 12. 1906. Aikaisemmin hän työskenteli Hallan sahalla ja v. 1922 tuli Kymin rakennusosaston palvelukseen.

Lyhyen poissaolon jälkeen hän tuli v. 1926 takaisin Kymin rakennusosastolle.

PAULI STRÖM

vanhempi sähköasentaja Voikkaan sähköosastolta tulee 20. 12. olleeksi 40 vuotta yhtiön palveluksessa. Hän on syntynyt Valkealassa 28. 7. 1906. Yhtiön palvelukseen Voikkaan uutto-osastolle hän tuli v. 1921. Samana vuonna hän siirtyi paperitehtaalle ja v. 1925 sähköosastolle. Lyhytaikaisen tauon jälkeen hän tuli v. 1926 Voikkaan rakennusosaston palvelukseen ja siirtyi v. 1927 sähköosastolle, missä on yhtäjaksoisesti työskennellyt.

Merkkipäiviä

KUUSANKOSKEN TEHTAAT

JALMAR TURPEINEN

rakennusapumies Voikkaan rakennusosastolta täyttää 60 vuotta 20. 11. Hän on syntynyt Valkealassa. Yhtiön palvelukseen Kuusaan korjauspajalle hän

Paul Pajari

Pauli Ström

Anton Haimi

Aarne Salmi

tuli v. 1923 ja työskenteli sen jälkeen myös Kymin korjauspajalla. Vv. 1925—1941 hän oli Voikkaan paperitehtaan palveluksessa paperivarastossa lastaajana ja muutaman kuukauden kestäneen Kuusaan voimalaitoksella työskentelyn jälkeen uudelleen vv. 1942—1960, jonka jälkeen hän siirtyi rakennusosastolle.

ANTON HAIMI

mestari Kymin rakennusosastolta täyttää 60 vuotta 27. 11. Hän on syntynyt Valkealassa. Yhtiön palvelukseen Haukasuolle hän tuli v. 1920 ja siirtyi v. 1927 Kymin rakennusosastolle. Työnjohtajan tehtäviä hän on hoitanut v:sta 1938 lähtien. Tehtaan palokuntaan hän on kuulunut 29 vuotta.

AARNE SALMI

peroksidin liuottaja klooritehtaalta täyttää 60 vuotta 11. 12. Hän on syntynyt Valkealassa ja tuli yhtiön palvelukseen v. 1921. Hän tuli olleeksi 40 vuotta yhtiön palveluksessa 2. 11.

ILMARI TUVIALA

rakennustyöntekijä Kymin rakennusosastolta täyttää 60 vuotta 18. 12. Hän on syntynyt Lapinjärvellä. Ensimmäisen kerran hän tuli yhtiön palvelukseen maa-

Vihtori Huotari

talousosastolle ja siirtyi sieltä metsäosastolle. V. 1950 hän tuli rakennusosaston palvelukseen. Hänen harrastuksiinsa kuuluu kalastus. Nuorempana hän harrasti harmonikan soittoa.

VIHTORI HUOTARI

kiillotuskalanterin ajomies Voikkaan paperitehtaalta täyttää 60 vuotta 23. 12. Hän on syntynyt Miehikkälässä. Yhtiön palvelukseen hän tuli v. 1927. Hän on työskennellyt Kymin paperitehtaalla eri ammattitehtävissä yli 25 vuotta. Kymin rakennusosastolle kirvesmieheksi hän siirtyi v. 1952 ja Voikkaan paperitehtaalle nykyiseen tehtäväänsä v. 1961.

ONNI LEPPÄRANTA

peroksidin liuottaja klooritehtaalta täyttää 50 vuotta 20. 11. Hän on syntynyt Valkealassa. Yhtiön palvelukseen hän tuli ensimmäisen kerran v. 1933 Kymin ulkotyöosastolle. Työskenneltyään välillä Kuusaan paperitehtaalla hän tuli klooritehtaalle kloorikalkin valmistajaksi v. 1939. Tämän jälkeen hän työskenteli Kuusaan paperitehtaalla ja voimalaitoksella, kunnes v. 1941 siirtyi jälleen klooritehtaalle suodatinmieheksi. Nykyisessä ammatissaan hän on toiminut v:sta 1960 lähtien.

Arvo Hokkanen

KAISA LAINE

laboratorioapulainen klooritehtaalta täyttää 50 vuotta 21. 11. Hän on syntynyt Valkealassa. Yhtiön palvelukseen klooritehtaan käyttölaboratorioon hän tuli v. 1951 ja on siitä lähtien työskennellyt laboratorioapulaisena.

ARVO HOKKANEN

viilaaja Kymin korjauspajalta täyttää 50 vuotta 22. 11. Hän on syntynyt Lahdessa. Yhtiön palvelukseen hän tuli v. 1934. Hän työskenteli aluksi Kymin-tehtaan puutarhassa, Voikkaan korjauspajalla ja höyryosastolla. V. 1937 hän siirtyi Kymin korjauspajalle työskennellen siellä vuoteen 1940. Oltuaan välillä poissa yhtiöstä n. 6 vuotta hän tuli uudelleen palvelukseen v. 1946 voitellijaksi klooritehtaalle. Sieltä hän siirtyi seuradvana vuonna nykyiseen tehtäväänsä Kymin korjauspajalle. Vapaa-aikoinaan hän on osallistunut yhteisiin rentoihin. Hänen tehtävistään, luottamustoimistaan ja harrastuksistaan mainittakoon, että hän on Kuusankosken kauppalanhallituksen ja -valtuuston jäsen kuuluen myös useisiin kauppalan lautakuntiin. Puutarhaseuraan hän on kuulunut jo useita vuosia toimien

Kalle Honkanen

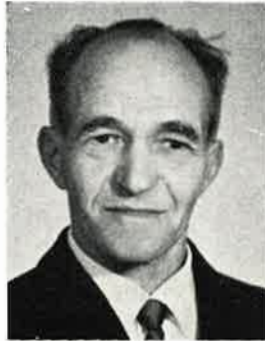
Pauli Apajasaari

Antti Salo

Olavi Aho

Jalmari Jentala

Kosti Nikander

nykyisin seuran sihteerinä. Hän on Suomi—Neuvostoliitto-seuran jäsen ja ottanut osaa myös ammattiyhdistystoimintaan. Aikaisemmin hän kuului Kuusankosken tehtaitten avustuskassan hallitukseen usean vuoden ajan. Erikoisharrastuksista mainittakoon postimerkkien keräily ja kielet. Niinpä hän onkin jo toistakymmentä vuotta toiminut Kuusankosken työväenopiston englanninkielen opettajana ja puhuu sujuvasti useita kieliä.

KALLE HONKANEN

voiteltaja Kymin selluloosatehtaalta täyttää 50 vuotta 2. 12. Hän on syntynyt Korpilahdella. Yhtiön palvelukseen Eerolan kartanoon hän tuli v. 1928. Sen jälkeen hän on palvellut ulkotyöosastolla ja klooritehtaalla. V. 1948 hän siirtyi selluloosatehtaalle keittäjäksi. Voittelijana hän on toiminut v:sta 1954 alkaen. Harrastukset: kalastus, puutarhanhoito, aikaisemmin urheilu, varsinkin paini.

PAULI APAJASAARI

trukinkuljettaja karbiditehtaalta täyttää 50 vuotta 3. 12. Hän on syntynyt litissä. Yhtiön palvelukseen Voikkaan ra-

kennusosastolle hän tuli v. 1960 ja siirtyi karbiditehtaalle v. 1961. Vapaa-ajan harrastuksiin kuuluu omakotitalon hoito.

ANTTI SALO

1. valkaisija Kuusanniemen sulfaattiselluloosatehtaalta täyttää 50 vuotta 9. 12. Hän on syntynyt Lappeella. Yhtiön palvelukseen Kymin korjauspajalle hän tuli v. 1932. Suurimman osan palvelusajastaan hän on työskennellyt Kymin selluloosatehtaalla. Vv. 1934—1938 hän toimi valkaisijan apulaisena, vv. 1938—1940 jälkivuolijana, v. 1941 kollien vastaanottajana ja sen jälkeen 2. valkaisijana vuoteen 1964, jolloin hän siirtyi Kuusanniemen selluloosatehtaalle toimien siellä nykyisin 1. valkaisijana. Harrastukset: aikaisemmin kuorolaulu, nykyisin omakotitalon hoito.

OLAVI AHO

vuoromestari klooritehtaalta täyttää 50 vuotta 12. 12. Hän on syntynyt Valkealassa. Yhtiön palvelukseen hän tuli ensimmäisen kerran Kymin rakennusosastolle v. 1932. Sen jälkeen hän työskenteli Kymin paperitehtaalla ja tuli v. 1940 kennonhoitajaksi klooritehtaalle. V. 1942

hän siirtyi jälleen Kymin paperitehtaalle. Oltuaan välillä pois yhtiön palveluksesta hän tuli v. 1950 klooritehtaalle Ky 5:n valmistajaksi. Vuoromestariksi hänet nimitettiin v. 1952. Harrastuksiin kuuluu mm. biljardi.

HÖGFORSIN TEHTAAT

JALMARI JENTALA

kaasulaitoksen hoitaja Heinolan tehtaalta täyttää 60 vuotta 29. 11. Hän on syntynyt Käkisalmissa. Yhtiön palvelukseen hän tuli v. 1960 kaasulaitoksen hoitajaksi.

KOSTI NIKANDER

teräshiekan valmistaja valimosta täyttää 60 vuotta 9. 11. Hän on syntynyt Loppella. Tehtaan työhön hän tuli v. 1949 rakennusosastolle. V. 1958 hän siirtyi puhdistamoon ja ryhtyi saman vuoden lopulla valmistamaan valimossa teräshiekkaa.

SEEMI KILPINEN

työnjohtaja rakennusosastolta täyttää 60 vuotta 17. 11. Hän on syntynyt Jämskessä. Hän on suorittanut maalaus-

Seemi Kilpinen

Aune Numminen

Sulo Elo

Eino Sarkki

Niilo Soramäki

Aarne Laine

Arvo Rintala

alan töitä jo poikasesta alkaen. Hän oli mm. Ensossa ollessaan osakkaana maalausliikkeessä. Sotien jälkeen hän toimi Inkisen maalausliikkeessä Helsingissä. Högforsin tehtaan rakennusosaston palvelukseen hän tuli maalarimestariksi v. 1947. Tähän toimeen yhdistettiin myöhemmin myös asuntojen korjausosaston työnjohtajan tehtävät.

AUNE NUMMINEN

liesien osakokooja Heinolan tehtaalta täyttää 50 vuotta 9. 11. Hän on syntynyt Hollolassa ja tuli tehtaan palvelukseen v. 1958.

SULO ELO

työkaluvaraston hoitaja rakennusosastolta täyttää 50 vuotta 24. 11. Hän on syntynyt Tammelassa. Tehtaan työhön hän tuli v. 1937 valimoon. V. 1946 hän siirtyi rakennusosastolle.

EINO SARKKI

tekniikko piirustuskonttorista täyttää 50 vuotta 24. 11. Hän on syntynyt Jämsässä. Hän toimi harjoittelijana Valtion Kivääritehtaalla vv. 1933—1936, viilaajana Tikkakoski Oy:ssä v. 1937, työkaluviilaajana Högforsin tehtaalla

vv. 1937—1938 ja Valtion Lentokone-tehtaalla vv. 1939—1940. Käytyään Tampereen Teknillisen koulun hän toimi työkalusuunnittelijana Valtion Sytytintehtaalla vv. 1941—1944. Högforsin tehtaalle hän tuli uudestaan v. 1944. Nykyisin hän toimii piirustuskonttorissa valimovaruusteiden suunnittelijana. Hän on toiminut alansa ammattiaineiden opettajana mm. Karkkilan työväenopistossa ja tehtaan konepajakoulussa. Niin ikään hän on toiminut 3 vuoden ajan yhteiskoulun luonnonopin opettajana. Hänen harrastuksistaan mainittakoon valokuvaus. Hän on saavuttanut mm. valokuvauskilpailussa merkittäviä tuloksia. Opintomatkoja hän on suorittanut Saksaan ja Norjaan.

NIILLO SORAMÄKI

ylityönjohtaja Heinolan tehtaalta täyttää 50 vuotta 30. 11. Hän on syntynyt Tammisaaressa. Yhtiön palvelukseen Högforsin tehtaille Karkkilaan hän tuli v. 1954. Heinolan tehtaalle hän siirtyi v. 1955 vastaperustetun kattilatehtaan ylityönjohtajaksi.

TAIMI LINDGREN

valunpuhdistaja puhdistamosta täyttää 50 vuotta 7. 12. Hän on syntynyt Vih-

dissä. Tehtaan työhön puhdistamoon hän tuli v. 1947.

AARNE REUNANEN

liesikasaaja liesiosastolta täyttää 50 vuotta 7. 12. Hän on syntynyt Somerolla. Tehtaan työhön liesiosastolle hän tuli v. 1939.

AARNE LAINE

kaavaaja valimosta täyttää 50 vuotta 11. 12. Hän on syntynyt Parkanossa. Tehtaan työhön hän tuli v. 1952. Hän on työskennellyt tehtaan valimossa valajana, kaavaajana ja sähkövaunun kuljettajana.

RAUNI LINDHOLM

kaavaaja valimosta täyttää 50 vuotta 22. 12. Hän on syntynyt Pyhäjärvellä Ul. Tehtaan työhön hän tuli v. 1931. Oltuaan välillä mm. metsätoimissa hän palasi takaisin valimoon, missä edelleenkin toimii käsinkaavaajana.

ARVO RINTALA

hitsaaja hitsaamosta täyttää 50 vuotta 24. 12. Hän on syntynyt Karijoella. Tehtaan työhön valimoon hän tuli v. 1937. Hän on toiminut valurina ja kaavaajana. V. 1953 hän siirtyi hitsaamoon.

Toivo Kojärvi

Kaarlo Koskinen

Kauko Laakso

Per Erik Torstensson

Niilo Tuomela

Antti Röntynen

Vihtori Ukkonen

Edvard Laitinen

TOIVO KOIJÄRVI

levyittäjä kattilaosastolta täyttää 50 vuotta 29. 12. Hän on syntynyt Vihdissä. Tehtaan työhön hän tuli v. 1931. Asepalveluksensa suorittettuaan hän tuli työhön kattilaosastolle, missä nykyisin toimii keskuslämmityskattiloiden levyttäjänä.

KAARLO KOSKINEN

pakkaaja liesiosastolta täyttää 50 vuotta 29. 12. Hän on syntynyt Pyhäjärvellä Ul. Tehtaan työhön hän tuli v. 1932. Hän on toiminut mm. sisus- ja emaliosastoilla. Nykyisin hän toimii liesien pakkaajana liesiosastolla.

KAUKO LAAKSO

kirvesmies rakennusosastolta täyttää 50 vuotta 29. 12. Hän on syntynyt Pyhäjärvellä Ul. Tehtaan rakennusosaston kirvesmieheksi hän tuli v. 1953.

HALLAN TEHTAAT

EDITH JUHOLA

mittaaja lautatarhalla täyttää 60 vuotta 8. 12. Hän on syntynyt Vehkalahdella. Hän tuli ensi kerran yhtiön palvelukseen sahalle v. 1921. Hän on ollut sahalla ja lautatarhalla eripituisia ajanjaksoja. V:sta 1942 alkaen hän on ollut yhtäjaksoisesti ensin sahalla, josta siirtyi nykyiseen työhönsä mittaajaksi lautatarhalle v. 1957.

YRJÖ VÄRRI

tukkityömiehes tukkiosastolta täyttää 60 vuotta 9. 12. Hän on syntynyt Kymissä. Hän tuli ensi kerran yhtiön palvelukseen lautatarhalle merkkipojaksi v. 1918. V:sta 1927 alkaen hän on ollut yhtäjaksoisesti ensin lautatarhalla lotjamiehenä ja v:sta 1939 alkaen nykyisessä työssään tukkiosastolla.

PER ERIK TORSTENSSON

sahateknikko puunjalostustehtaalta täyttää 50 vuotta 16. 12. Hän on syntynyt Kymissä. Hän tuli yhtiön palvelukseen jalostustehtaalte työntekijäksi v. 1945 ja työsuunnittelijaksi v. 1947.

JUANTEHDAS

NIILLO TUOMELA

sähköasentaja täyttää 50 vuotta 25. 12. Hän on syntynyt Sortavalan mlk:ssa. Karjalassa ollessaan hän työskenteli kotitalallaan. Sotien välillä hän oli maanmittaustöissä Pyhäjoella ja linnoitustöissä Miehikkälässä. Jatkosodan päätyttyä hän siirtyi Juankosken naapuripitäjään Muuruvedelle ja toimi asentajana Muuruveden Puhelin- ja sähköosuuskunnalla vv. 1945—1948 ja maakunnallisen sähköjakeluyhtiön Savon Voiman palveluksessa sähköasentajana vv. 1949—1951. Juantehtaan palvelukseen hän tuli 16. 4. 1951 sähköosastolle sähköasentajaksi. Tehtaan palvelukseen tultuaan hän toimi alkuvuosina ajoittain sähköasentajana ja moottoriveturinkuljettajana sahalla. V:sta 1957 alkaen hän on toiminut nykyisessä toimensaan sähköosastolla. Vapaa-ajan harrastuksena kalastus.

METSÄOSASTO

ANTTI RÖNTYNE

metsätyönjohtaja täyttää 60 vuotta 6. 11. Vesannolla. Hän on syntynyt Rautalamilla ja tuli yhtiön palvelukseen v. 1933 Viitasarelle, jossa toimi työnjohtajana Purolan piirissä vuoteen 1945. Tämän jälkeen hän oli muissa tehtävissä siirtyen jälleen v. 1948 yhtiön palvelukseen Vesannon piiriin. Hänen tehtäviinsä kuuluu metsien osto, uloston valvonta ja omien metsien hoito-

työt. Hänelle uskotuista luottamustehtävistä mainittakoon jäsenyys Vesannon kirkkovaltuustossa v:sta 1952 ja Vesannon Säästöpankin isännistössä v:sta 1963 lähtien.

VIHTORI UKKONEN

työnjohtaja täyttää 60 vuotta 10. 12. Sonkajärvellä. Hän on syntynyt Varpaisjärvellä. Yhtiön palvelukseen hän tuli v. 1928 Juantehtaan hoitoalueen Nurmiojen piiriin, missä toimii edelleenkin pääasiallisena tehtävänä omien metsien hakkuu, ajon ja metsänhoitotöiden valvonta. Purouittojen aikaan hän toimi myös uittotyönjohtajana. Ahkerana ja tunnollisena metsämiehenä hän on saavuttanut esimiestensä ja alaistensa täyden luottamuksen. Vapaa-aikojen harrastuksiin kuuluu kalastus.

EDVARD LAITINEN

työnjohtaja täyttää 60 vuotta 18. 12. Siilinjärven Koivumäessä. Hän on syntynyt Suonenjoella. Yhtiön palvelukseen hän tuli v. 1919 ja nimitettiin työnjohtajaksi v. 1925. Yli 45 vuotta jatkuneen palvelusajan kuluessa hän on ehtinyt luoda luottamukselliset suhteet lukuisiin metsänomistajiin sekä työntekijöihin ja esimiehiinsä. Vapaa-aikojaan hän mielellään viettää kirjallisuuden parissa.

LAURI MIKKONEN

laivan päällikkö täyttää 50 vuotta 3. 12. Säämingin pitäjän Varparannalla. Hän on syntynyt Säämingissä. V. 1946 hän tuli yhtiöme palvelukseen lastialus Arvin ajomieheksi ja on sen jälkeen ollut eri aluksilla perämiehenä, moottorin kuljettajana ja koneenhoitajana sekä viimeiset neljä vuotta hinaaja-alus Halla XV:n päällikkönä. Talvisin hän on toiminut aputyönjohtajana metsissä.

Kaarlo Halonen

Niilo Jokela

Johannes Artokari

Manan majoille

Huhtikuun 15. päivänä kuoli puiden purkaja Kaarlo Halonen Kymin selluloosatehtaalta. Hän oli syntynyt Iitissä 1. 1. 1907. Yhtiön palvelukseen hän tuli v. 1922 ulkotyöosastolle ja työskenteli sen jälkeen rakennusosastolla, sahalla, Haukkasuolla ja Keltin voimalaitoksella. Selluloosatehtaan palvelukseen hän tuli ensimmäisen kerran v. 1938 kuorimon työntekijäksi. V:sta 1945 lähtien hän oli yhtäjaksoisesti selluloosatehtaan palveluksessa kuolemaansa saakka. Hän ehti palvella yhtiötä 40 vuotta. Erityisen läheiseksi hänelle tuli Pelastusarmeijan työkenttä ja hän toimi useat vuodet sotilaana Kuusankosken osastossa.

Syyskuun 7. päivänä tiehöylän kuljettaja Niilo Armas Jokela kuljetusosastolta menetti tapaturmaisesti henkensä työtehtäviään suorittaessaan. Hän

oli syntynyt 15. 10. 1917 Valkealassa. Yhtiön palveluksessa hän oli vv. 1938—1941 lyhyitä aikoja kerrallaan, kunnes v. 1951 tuli apumieheksi Kymin rakennusosastolle ja siirtyi sitten v:n 1952 alussa kuljetusosastolle tiehöylän kuljettajaksi. Tässä työssä hän toimi kuolemaansa saakka. Hänet tunnettiin taitavaksi ammattimieheksi ja rehdiksi työtoveriksi. Häntä jäivät lähinnä kaipaamaan puoliso ja kolme lasta.

Lokakuun 1 päivänä siirtyi ajasta ikuisuuteen kuormaaja Johannes Artokari kuljetusosastolta. Hän oli syntynyt Uudellakirkolla 7. 7. 1906. Hän tuli yhtiön palvelukseen Voikkaan ulkotyöosastolle v. 1935. Kuljetusosaston palveluksessa hän oli yhtäjaksoisesti v:sta 1945 alkaen toimien pääasiassa kuormaajana. Viime aikoina hän toimi vesivahtina. Nuoresta pitäen hän oli mukana sosialidemokraattisessa työväenliikkeessä ja toimi lukuisissa luottamustehtävissä. Hän oli tunnettu aktiivisena ammattiyhdistysmiehenä ja työläisurheiluliikkeen tukijana.

Hän oli perustamassa Kuusankosken Sosialidemokratiiyhdistystä ja oli sen johtokunnan jäsen. Hän kuului Voikkaan paperiammattiosaston johtokuntaan ja Voikkaan Viestin toimistijoihin. Rehdin ja uhrautuvan miehen poismenoa jäivät omaisten lisäksi suremaan lukuisat ystävät ja työtoverit.

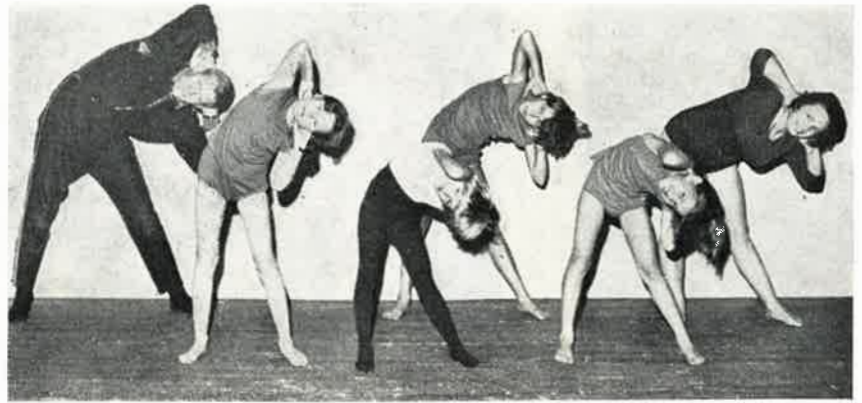
Lokakuun 14 päivänä kuoli yhtiön ammattikoulun opettaja, dipl.ins. Ahti Huovila Kuusankoskelta. Hän oli syntynyt Inkeröissä v. 1926. Inkeröisten yhteiskoulusta hän tuli ylioppilaaksi v. 1945 ja valmistui dipl.insinööriksi v. 1954 Teknillisen korkeakoulun puunjalostusosastolta. Toimittuaan erilaisissa tehtävissä Oulu Oy:n ja Haaran selluloosatehtaan palveluksessa hän siirtyi v. 1959 Kuusankoskelle yhtiön ammattikoulun selluloosateknologian insinööriopettajaksi. Tätä virkaa hän hoiti kuolemaansa saakka. Hänet tunnettiin esimerkillisenä ihmisenä ja opettajana, jonka sydäntä lähellä oli oppilaiden menestyminen ja kehitys. Vainajaa jäi lähinnä suremaan puoliso.

Eläkeläisiä Vuolenkoskella

Kuusankosken tehtaiden eläkeläisille järjestetään joka kevät ja syksy virkistyslomia Vuolenkosken lomakodissa. Eläkeläiset käyttävät hyvin mieluisasti hyväkseen tätä etua ja tänäkin syksynä monet saivat viettää leppoisia syyspäiviä lomakodin suojissa. Kuvassamme vasemmalta Lempi ja Svante Mäkelin, Emil Pöysä, Eetu Suursalmi ja Vihtori Niilola.

Kuntokuukausi Kymintehtaalla

Kymintehtaalla alkoi 1. 11. kuntokampanja liikunnan tehostamiseksi ja yhä laajempien yhtiöläispiirien saamiseksi mukaan tähän toimintaan. Marraskuun aikana järjestetään useita tilaisuuksia, joiden ohjelma tarjoaa monenlaisia virkistäviä mahdollisuuksia kunnon kohtamiseen ja tarkistamiseen. Kuntokuukauden aikana on tilaisuus koko perheen voimalla osallistua patikointi- ja polkuretkiin. Työosastojen välinen renkailukilpailu järjestetään kokeilumielessä. Tarkoitus on, että kuntokuukauden aikana saataisiin työosastoilla jokainen innostumaan renkailuun ja jatkamaan sitä kuntokuukauden päätyttyäkin. Uinnin harrastajille järjestetään Kouvolan uimahallissa tilaisuus monipuolisine ohjelmineen. Tilaisuus päättyy uintiin.

Perhevoimistelukilpailu

Jotta yhtiöläiset perheineen saataisiin mukaan kuntokuukauden tilaisuuksiin, on ohjelmassa myös perhevoimistelukilpailu. Kilpailuun saavat osallistua yhtiöläisperheet siten, että pienin hyväksyttävä kilpailuyksikkö on perhe, jossa äidin ja isän lisäksi on vähintään yksi alle 16-vuotias lapsi. Kilpailevalle perheelle katsotaan eduksi, jos lapsia on enemmän. Kilpailuohjelma on seuraava:

1. *Sisääntulo.* Sisäänmarssi vapaa ryhmittelyyn nähden, samoin avorivistöön asettuminen. Marssimusiikkia 1/2 min.

2. *Käsiliike.* Haara-asento. Kädet samansuunt. vas. sivulla. Lasketaan 1—4. 1. Käsien heilautus rennosti alakautta oikealle. 2. Heilautus alakautta takaisin vas. 3—4. Heilautus oikealle ja edelleen ensin yläkautta ja sitten alakautta ympäri oik. Sa-

ma uudelleen alkaen oikealta sivulta. Sama sarja suoritetaan kumartuen alas, eteen niittoliikkeen tavoin. Koko liike tehdään kolme kertaa.

3. *Vartalon kiertoliike.* Haara-asento. Kädet niskan takana jännitettynä. Lasketaan 1—4. Vartalon kiertopyöritystä alkaen vas. sivutaivutuksella aina vastakkaista polvea koukistaen myötäpäivään. 3 krt. myötäpäivään ja 3 krt. vastapäivään.

4. *Hyppelyliike.* Suoritetaan eriaikaisesti siten, että perheen naispuoliset jäsenet aloittavat polvennostohyppelyllä ja miehet heilurihyppelyllä. Lasketaan 1—4 ja tämän jälkeen hyppelyjen vaihto. Aloiteaan kummassakin hyppelyssä vas. jalan heitolla tai nostolla. Suoritetaan 4 krt.

5. *Selkäliike.* Polviseisonta. Lasketaan 1—4. 1. Työntö taakse, hartioiden painallus alas. 2. Vartalon ojennus rinta lattiaa hipoen koukukuetunojaan. 3. Työntö kaarinojaan. 4. Paluu alkuasentoon. Suoritetaan 4 krt.

6. *Sivutaivutusliike.* Leveä haara-asento, kädet ylhäällä ojennettuina. Lasketaan 1—4. 1. Vartalon sivutaivutus vas. läiskäyttäen kämmenet reisiin. 2. Kätten lyönti pään päällä yhteen ja vartalon oikaisu. 3. Vartalon sivutaivutus oik. läiskäyttäen kämmenet reisiin. 4. Kätten lyönti pään päällä yhteen ja vartalon oikaisu. Suoritetaan 8 krt.

7. *Hengitysliike.* Alkuasennossa kädet ylhäällä, kämmenet eteenpäin. Lasketaan 1—4. 1. Voimakas kurkoitus ylöspäin ja varpaille nousu. 2. Käsien pudotus rentona alas ja vartalon painaminen syvään etutaivutukseen polvet koukussa. 3—4. Nousu alkuasentoon, kädet takakautta. Suoritetaan 6 kertaa.

8. *Pyramidi.* Vapaaavalintainen pyramidi. Aikaa varattu 20 sek.

9. *Poistuminen.* Vapaa sommittelu letkajenkkaamalla. Aikaa n. 30 sek.

Ohjelma suoritetaan musiikin mukaan. Sisääntulo tapahtuu marssin tahdissa ja hengitysliikkeen jälkeen suoritettavan pyramidin aikana soimitaan taustamusiikkia. Tähän on varattu aikaa 20 sek. Poistumisen letkajenkalla saa jokainen perhe suorittaa haluamallaan tavalla. Kilpailuun osallistuville perheille järjestetään yhteisharjoituksia seuratalon ravintolahuoneessa 6. 11., 9. 11. ja 11. 11. Harjoitukset alkavat klo 18. Jos kilpailuun osallistuu enemmän kuin 10 perhettä, järjestetään erityinen karsintakilpailu, jonka perusteella 10 parasta perhettä pääsee loppukilpailuun. Se pidetään seuratallossa 19. 11. vietettävässä kuntojuhlassa.

Kilpailun arvostelulautakuntaan kuuluvat sosiaalipäällikkö Veikko Salander, sosiaalitarkastaja Toini Iivanainen ja liikuntaneuvoja Raine Valleala. Arvostelulautakunta ottaa huomioon mm. suoritussyhtenäisyyden ja kokonaiskuvan, teknillisen suoritustavan sekä osallistuvan perheen suuruuden. Myös yleisö saa äänestää suosikkiperheensä.

Perhevoimistelukilpailussa jaetaan seuraavat palkinnot: 1. palkinto 150 mk:n, 2. palkinto 100 mk:n ja kaksi 3. palkintoa á 50 mk:n lahjakorttia. Yleisön äänestämä suosikkiperhe palkitaan ruoka-astias-tolla ja muutkin kilpailuun osallistuvat perheet saavat palkintoina urheilu-, retkeily- ja talousvälineitä.

Nyt vain yhtiöläisperheiden voimalla kohottamaan paikkakunnan mainetta ja omaa kuntoa ja terveyttä.

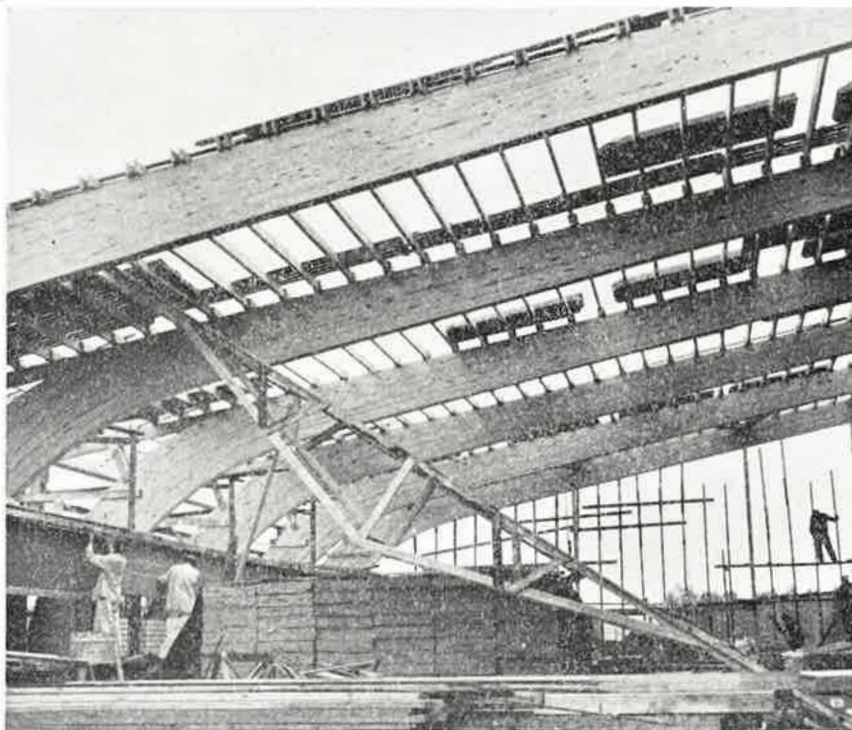
Komea varasto rakenteilla Karkkilassa

Karkkilan rautatieasemalle on tämän syksyn kuluessa kohonnut jättiläismäinen hallirakennus, jonka pituus on 100 m, leveys 40 m ja tilavuus 28 000 m³. Rakennusvaiheen aikana se näytti jonkinlaiselta sisästadionilta juhlavine kaarirakennelmineen. Mutta vaikka Karkkilassa urheilu onkin kovin suositua, ei tästä hallista tule sentään urheilupyhättöä, vaan se tulee palvelemaan tehtaan tarpeita. Ostosastolla ei ole ollut tähän saakka käytettäväänä riittävästi varastotiloja, vaan varastot on täytynyt jakaa eri puolille tehdasta. Valimotarvikkeet vievät runsaasti tilaa ja niin päädyttiinkin uuden varaston rakentamiseen ja tarvikkeiden keskittämiseen saman katon alle.

Varaston rakentamisessa on huomio kiintynyt ennen kaikkea rakennustapaan. Kehikko on pystytetty suurista puisista jännepalkeista, jotka muistuttavat jättiläisen jääpallomailaa. Ne on rakentanut Laivateollisuus Oy Turusta ja ne on kuljetettu rekka-autoilla Turusta Karkkilaan. Ei niinkään painon vaan kappaleiden suuren koon takia kuljetuksen järjestäminen on vaatinut erikoistoimenpiteitä. Varaston on piirtänyt Tor-Erik Herler Teollisuusrakenteesta.

Varaston rakentaminen on työurakka. Högforsin Tehdas on hankkinut tarvikkeet ja varsinaisen työn suorittaa rakennusliike Oskari Virtanen. Seinät tulevat mineriittilevyistä, jotka on toimittanut ja jotka myös on kiinnittänyt paikoilleen Suomen Mineraali Oy. Peltityöt tekee peltisepänilike Mauri Taipalvesi ja sähkö- sekä putkityöt ovat Högforsin tehtaan omien osastojen käsialaa. Suurimmillaan on rakennuksella ollut töissä kolmisenkymmentä miestä.

Varastosta tulee ns. puolilämmin. Seinät eristetään ja kuumailmapuhaltimen avulla lämpötila pidetään pakkasillakin nollan yläpuolella 5—10 asteen tienoilla. Konttoritila, pinta-alaltaan n. 300 m², tulee kokonaan lämpimäksi.

Varaston rautatien puoleiselle sivustalle rakennetaan lastaussilta ja samoin pituussuunnassa koko varaston halki kulkee käytävä, jota myöten suuret rekka-autot voivat ajaa varastoon sisään.

Varastorakennuksen harjannostajaisia vietettiin seuratalossa 30. 10. Tilaisuudessa oli läsnä lähes 150 henkeä. Harjannostajaispuheen piti

yli-ins. E. Alander. Työväen kiitokset esitti pääluottamusmies. Hän muisteli, kuinka aikanaan nuoriso kokoontui Karkkilan asemalle, joka nyt jouduttiin siirtämään varastorakennuksen tieltä toiseen paikkaan, junaan katsomaan ja keskenään seurustelemaan.

Uusi varasto valmistuu vuodenvaihteeseen mennessä.

